ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4995 — 11/24 ՅՈՒԼԻՍ 1902 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 18 ՐԷՊԻԼ ԱԽԸՐ 1320 — ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4995

در علیه‌ده غلطه‌ده ﴿ آره‌ولك ﴾ غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ. 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան 140 դրշ.
» » » » վեցամսեայ 70 »
» » » » եռամսեայ 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 40 Ֆրգ.
» » » վեցամսեայ 20 »
Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ. 20

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական աշխարհի մէջ աւելի ուշադրաւ իրողութիւններ չդանուելուն համար՝ չափէն աւելի կարեւորութիւն կը տրուի Իտալիոյ թագաւորին Ռուսիոյ կայսեր ըրած այցելութեանը, որուն վրայ կարծես Ֆրանսացիք աւելի ուրախ են քան Ռուսերը, զի այնպէս մը կը մեկնեն իբր թէ իրենց դաշնակից վերապետին տրուած թագաւորական այցելութիւնը կը նուիրագործէ ֆրանքոֆիլական համակրանութիւնը: Թող որ ասով լռելեայն խոստովանած կ'ըլլան թէ Ֆրանսայի իրական մայրաքաղաքը Բեռլերպուրգ է քան Բարիզ, բայց իրաւունք ալ չունին այդպէս մեկնել Վիքթոր Էմմանուէլի տրուած այցելութիւնը Նիքոլա Բ.ի, զի ազգէ ուղղակի այդպիսի հետեւութիւն չելլեր, քանի որ Իտալիա դեռ նոր նորոգեց իր մասնակցութիւնը Երրեակ Զինակցութեան հետ, որ ինչ նպատակով ալ կընքուած ըլլայ, ապահովապէս Ռուսիոյ եւ Ֆրանսայի հանել փափագած նպատաւոր հետեւանքը: Կ'ախատի գործին սա երեւոյթը ընծայել որ իբր թէ Իտալիոյ թագաւորին այս այցելութիւնը կը նշանակէ թէ Իտալիա որոշած է անգլիական բարեկամութիւնը մէկդի թողուլ եւ Ռուսիոյ ու Ֆրանսայի կողմը հակիլ:

Բայց պէտք չէ մոռնալ թէ երկար տարեն Ֆրանսացիք այն յոյսը կը տածէին որ Իտալիա պիտի բաժնուէր Երրեակ Զինակցութենէն եւ պիտի միանար Երկեակին: Երբ այդ յոյսը չիրականացաւ, ու ընդհակառակը Երրեակ Զինակցութիւնը անփոփոխ վերանորոգուեցաւ, վերջապէս մխիթարական կէտ մը գտնել Իտալիոյ վերապետին Ռուսիոյ Կայսեր տուած այցին մէջ. բայց զի քաղաքական աշխարհին մէջ պակսած գլխաւոր բանը տրամաբանութիւնը չէ, ոչ ալ ֆրանսական ծանուցեալ ինքնախաբութիւնը, հիմա ալ եկեր են ըսելու կամ փաստաբանելու թէ Անգլիայէն հեռանալ ու ֆրանքոֆիլ դաշնակցութեանը յարելու կը նկրտի Իտալիոյ այժմու քաղաքականութիւնը: Եթէ Ֆրանսացիք հաւատացող կրնան գտնել այս ենթադրութիւններուն, բաւական բարեբաղդ պէտք է համարուին. իսկ թէ ինչ իրական օգուտ կրնան քաղել այսպիսի սին յոյսերէ, ոչ ոք կրնայ գիտնալ:

Միայն թէ, այս ամէն դարձուածներուն մէջ եթէ կայ զարմանալի բան մը, այն ալ ա է որ անգլիական Մորդրադրանին մէջ գտնուեցան երեւոյթներ որ ազդուելով կամ ազդուիլ ձեւանալով Իտալիոյ թագաւորին բեռրսպուրգեան ուղեւորութեան տրուած այս նշանակութենէն՝ հարցումներ ուղղեցին նախարարութեան եւ բացատրութիւններ պահանջեցին: Աւելորդ է ըսել թէ պատասխան ընդունեցին որ հերոգական ո՛չ մէկ տեղրութեան հետ Անգլիոյ յարաբերութիւնը աւելի բարեկամական է քան Իտալիոյ: Արդեօք Մաքիաւելլի աչակերտները (Իտալացի քաղաքագէտները) յաջողած են Անգլիացիներն ալ խաբել, ինչպէս կը խաղցնեն դիւրահաւատ Ֆրանսացիները: Երկու ազգերուն բնաւորութիւնները բաղդատել գիտցող ամէն անհատ ինքնին կը բերնայ դատել թէ ինքնախաբութիւնը ո՛ր կողմն է:

Հետեւապէս Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին Ռուսիա ըրած այցելութիւնը ուրիշ նշանակութիւն չունի, բայց սա պարզ մեկնութիւնը թէ ինչպէս Ֆրանսայի հետ յարաբերութիւնները քաղցրացնելով՝ Իտալիա միջոց գտաւ իր ելմտական վարկը չակելու կարելի եղածին չափ, այժմ ալ անոր դաշնակից պետութեանը հետ սրբալիր յարաբերութիւն մը ստեղծելով՝ կը ջանայ անկէ ալ նպաստաւորուիլ նիւթական, այսինքն մաքսային տեսակէտով: Սակէ անդին ուրիշ բան չկայ. քաղաքական հիմնական կարգադրութիւնները նոյն կը մնան անփոփոխ թէ՛ Երրեակ Զինակցութեան հետ եղածները եւ թէ Անգլիոյ հետ աւանդական դարձած կապակցութիւնները: Պարապ տեղ Ֆրանսացիք ինքզինքնին կը խաբեն այս խնդրոյն մէջ ալ, ուրիշ ոչինչ կայ մէջտեղը:

Բայց արդէն Ֆրանսացիք կորսնցուցած կ'երեւին իրենց քաղաքական կացութեան եւ գաղափարներու կշիռը, զի հետզհետէ մոռնալու պէս եղած են Գերմանիոյ դէմ ունեցած իրենց ոխը ու ատելութիւնը եւ բոլոր կիրքերնին դարձուցած են Անգլիոյ դէմ, այնպէս որ մինչ ատեն մը ազգադաւ մասնիկ կը համարուէր ո՛ եւ է Ֆրանսացի, եթէ համարձակէր Գերմանիոյ հետ հաշտ երթալու խորհուրդը յայտնել, հիմա մասնաւորի եւ Խորհրդարանի մէջ անդամ աղաւորէն այդպիսի միաք յայտնելու համարձակութիւն կը տիրէ, առանց մասնիկ կոչուելու երկիւղին: Մինչեւ անդամ նախորդ նախարարապետ մը, Պ. Վալտէք-Ռուսօ, չի քաշուիր Նորվէկիոյ կողմերը իր պատոյին մէջ Վիլհէլմ Բ.կայսեր այցելել, անոր այցելութիւնն ընդունիլ եւ անոր հետ ճաշել կայսերական զբօսանարանի մէջ իր տիկնոջ եւ հետեւորդներուն ընկերակցութեամբ: Այսպիսի հանդիպում մը եթէ քանի մը տարիներ առաջ պատահէր, ինչ սոսկալի յարձակումներու չէր ենթարկուեր Պ. Վալտէք-Ռուսօ, որ չէր գիտցած կամ չէր ջանացած խուսափիլ թշնամի ազգին վերապետին հանդիպելէ: Առ առաւելն այդչափ բացատրութիւն միայն հրատարակել տուաւ նախորդ նախարարապետը թէ Գերմանիոյ կայսեր իր հանդիպելը լոկ պատահմունքի արդիւնք էր, եւ թէ իրենց տեսակցութեան մէջ ո՛ր եւ է քաղաքական նիւթի վրայ չէր խօսած: Այսքան բացատրութիւն մը բաւական չպիտի համարուէր բնաւ, եթէ արդէն Ֆրանսական մտքերը այնչափով գոհանալու տրամադիր վիճակ մը ստացած չըլլային: Այլ աշխարհի խաղաղութեան տեսակէտով որչափ գոհացուցիչ է Ֆրանսացւոց մտքի այս տրամադրութիւնը, այնչափ ցաւալի է ընդհակառակը դէպ ի Անգլիա տիրող հակակրութիւնը, որ երթալով կը չնչտուի:

Բայց Ֆրանսա փոխանակ Անգլիան իրեն կարծեցեալ թշնամի նկատելով ջանալու, ինքզինքը անկէ դալիք երեւակայական վտանգներուն դէմ պաշտպանելու, աւելի լուրջ եւ արդիւնաւոր գործ ըրած կ'ըլլայ, եթէ հոգ տանի սանձահարելու իր ներքին թշնամին, որ է ինքնախաբութիւն:

Մ. ԴԱՊԱՆԵԱՆ

ԳԱԻԱՌԱԿԱՆ ԱՐՔԱՅԱՆԳ

ԺԷՋՈՒԻԹՆԵՐԸ ՄԱՐԶՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

Տեղւոյս Հայ-Հռոմէականները գրեթէ 50—55 տունէ կը բաղկանան: Ունին փոքրիկ եկեղեցի մը եւ եկեղեցիի բակին մէջ մանչերու դպրոց մը: Աղջկանց համար իրենց սեպհական դպրոց չունին, որուն պակասը կը լրացնէ իրենց եկեղեցիին կից եղող ժէզուիթներու մէկ փառաւոր չէնքը եւ որուն կրթական դէկը բոլորովին օտարազգի մարդկանցներու տրամադրութեան տակ կը գտնուի:

Իրենց կրթական գործը թէեւ ոչ այնչափ գոհացուցիչ՝ բայց միջակ վիճակ մը ունի. վերջին տարիներս ալ ժէզուիթները ընդարձակ չէնք մը գնած են, զոր մտադիր են մանչերու կրթական մեծ հաստատութեան մը վերածել:

Սակայն ինչպէս կարգ մը տեղեր՝ հոս ալ ժէզուիթները օգնական մարմին մը ըլլալէ աւելի այս տկար եւ փոքրիկ հասարակութեան վրայ զօրեղապէս տիրող տարր մը ըլլալու շարունակական մտահոգը ունեցած են: Այսպէս, իրենց հոս հաստատուած օրէն սկսեալ՝ զուտ հայ-հռոմէական ծէսերը անհետացնելով՝ անոնց տեղը լատինական ծէսերը եւ օտարասիրութեան ոգին ներմուծելու ջանադիր եղած են, եւ ցաւալի է ըսել թէ յաջողած ալ են:

Հաստատելու համար մեր ըսածը՝ պէտք կը զգանք հոս մէջ բերել այդ լատինական ծէսերէն քանի մը նմոյշներ միայն, որոնք Տօնացոյցին մէջ բնաւ չեն գտնուիր:

1. «Մայիսի աղօթք», ամսուան սկիզբէն մինչեւ վերջը, որ բոլոր ժողովուրդէն կը պահանջուի: 2. «Ինսորեայ կրթութիւն» աղջկանց համար, ինը օր կը քարոզուի մարգարեանոցին մէջ ժէզուիթներէ, եւ երեք օր ալ գիշեր ցերեկ աղջիկները հոն կը մնան՝ միմիայն աղօթելու համար: 3. «Ինսորեայ կրթութիւն». Զատկի պատրաստութեան համար, ընդհանուր ժողովուրդին դիշերուան քարոզութիւն ժէզուիթներէ: 4. «Լ'ամենամբ Մարիի» ընկերութիւն. ասոր նպատակն է Աստուածածնայ նուիրեալ մանուկներ ստեղծանելու. ամէն կիրակի անդամց եւ կիներու քարոզութիւն կ'ըլլայ ժէզուիթներէ: 5 «Սիրտ Յիսուսի» ընկերութեան աղօթք. Նոր տարուան ամէն ամսուան ուրբաթ օրերը բոլոր ժողովուրդն կը պահանջուի այս նպատակին յատկացուած աղօթքներ: 6. «Աստուածածնայ հոթը խոցի աղօթից ընկերութիւն». ամէն ուրբաթ եկեղեցիին մէջ կը մատուցուին մանաւոր աղօթքներ: 7. «Լուրտ Աստուածածնայ աղօթքներ». Ֆրանսայի Լուրտ նահանգին մէջ հովուհուհիի մը երեւցող Աստուածածնայ յատկացուած աղօթքներ են, որոնք ընդհանուրէն կը պահանջուին: Կ'ըսուի թէ այն տեղի ժողովրդեան ջերմեռանդութեան իբր ապացոյց՝ Աստուածածին հովուհուհիի մը կ'երեւայ եւ մարդարան մը կը նուիրէ անոր, իբր հրահանգ աղօթարարութեան. եւ նոյն օրէն ի վեր մուտք կը գտնէ վարդարանի գործածութիւնը: 8. «Ճանապարհ խաչի աղօթքներ». մեծ պահքի ուրբաթ օրերուն յատուկ: 9. «Հրեշտակ Տեառն աղօթք» օրը երեք անգամ, երբ զանգակը հնչէ՝ ամէն մարդ պարտաւոր է իր եղած տեղը ծնրադրել աղօթելու համար:

Լատինականութեան մէջ դեռ չատ կան այս եւ տասը նման աղօթքներ, որոնց ասչափ անդամ արտասանութեամբ միշտ ասչափ քանակութեամբ ներողութիւն կը տասուուի, օրինակի համար 100, 200, 500, 1000 օրուան եւ այլն. մեր մանաւոր նը-պատակն է հոս ցուցնել թէ այս կարգի լատինական ծէսեր ներմուծուած ըլլալով տոնական ծէսերը կ'անհետանան:

Հոս կ'ուզենք դիտել տալ թէ Հայ-Հռոմէականաց Ս. Պատրիարքին պաշտօնավարութեան օրէն սկսեալ՝ իր եւ Պապին կնիքովը վաւերացած չրջաբերական մը հրատարակուած է բոլոր Հայ-Հռոմէականներուն ուղղուած, որով կը ծանուցուի թէ լատինականները միայն նիւթապէս եւ բարոյապէս օգնականներ են տեղացւոց:

Ասիկա ամէնէն նորագոյն եւ հզօրագոյն աղդարարութիւնն է որ կ'ըլլայ հայ-հռոմէական հասարակութեան. քանի որ հայ-հռոմէական ժողովուրդը սիրելն ի վեր սիրով ընդունած է իր հօտին մէջ՝ իրենց վաղեմի ազնուագոյնովը եւ բոլոր տոնական ծէսերովը, եւ քանի որ թէ՛ հայ եւ թէ՛ հայհռոմէական մամուլները այլեւայլ ժամանակներու մէջ ազդու կերպով մեղադրած եւ բողոքած են այս ցաւալի եւ անարդար ընթացքին դէմ, կը դարմանէք թէ ի՞նչպէս կարելի կ'ըլլայ որ օտար կղերականութեան այս խումբը իրենց իրաւասութեան սահմաններէն չատ անդին անցնելու յանդգնած ըլլալով՝ կը համարձակին լատինական մարմանը ունեցած են: Այսպէս, իրենց հոս հաստատուած օրէն սկսեալ՝ զուտ հայ-հռոմէական ծէսերը անհետացնելով՝ անոնց տեղը լատինական ծէսերը եւ օտարասիրութեան ոգին ներմուծելու ջանադիր եղած են, եւ ցաւալի է ըսել թէ յաջողած ալ են:

Լատիններու իրենց այս խորամանկ ծրագրին մէջ յաջողելուն գլխաւոր պատճառներէն մէկը պէտք է նկատել խեղճ եւ տկար ժողովրդեան Լատիններու հետ իրենց ունեցած վերաբերման նկատմամբ կատարեալ անդիտութիւնը եւ կամ անփութութիւնը, որուն կրնանք միացնել նաեւ ռամիկ ժողովրդեան օտար կղերին հանդէպ ունեցած միամիտ մէկ պատկառանքը:

Երկրորդ, ժողովուրդին աղքատութեանը պատճառով՝ թէ՛ կրթական եւ թէ՛ ընտանեկան յարկիրու մէջ, լատին կղերին իր նպատակներովը հայ ժողովրդեան քսակին վրայ տիրելն է, որովհետեւ ցաւով կը տեսնենք որ թէ՛ հոս եւ թէ՛ ուրիշ տեղեր լատին կղերը աւելի սրտագին համակրութիւն եւ աջակցութիւն կը ցուցնէ մանաւանդ անոնց՝ որոնք իրենց ծէսերուն ամենանուաստագոյնի եւ խղճմտիտ հետեւողները եղած են:

Ասոյ հանդերձ, միխիթարական է տակաւին տեսնել այս ամէնուն մէջ հո՛ս հոն փոքրիկ խումբեր կամ անհատներ կարծուած անհատներ՝ որոնք անտարբեր աչքով չեն կրնար նայիլ այս վիճակին վրայ, եւ խուլ բողոք մը կը կրնան իրենց կուրծքին տակ: Որքան ալ տկար եւ անքաջալերանաւոր նկատուին այս ռամիկ անուանուած դասակարգին երբեմնակի դանդատները եւ բողոքները կերպերը՝ հանրային իրաւունքը եւ խիղճը դէթ կրնան արդարացնել զանոնք: Վերջերս երբ քաղաքիս լատին կրօնաւորներէն մէկը կը քարոզէր եկեղեցիին մէջ, այս կարգի հրապարակչին բողոք մը տեղի կունենայ Պ. Կիրական Մերկիւլեանի կողմէ, զոր ժէզուիթները անմիջապէս բանտարկել կուտան իբր եկեղեցիին մէջ անկարգութիւն յարուցանող:

Ասիկա թէեւ ինքնին պզտիկ միջադէպ մը կրնայ նկատուիլ դաւառային անկիւնի մը մէջ, սակայն իր ապօրինի ձեւին ներքեւ՝ կը պարունակէ կարեւոր նշանակութիւն մը, եւ արդարացի բողոք մը:

Որպէս զի այս օրինակ ո՛ եւ է բողոքներու տեղի չտրուին՝ կը խնդրենք անարժանաւոր ձեռնտաս մարմիններէն որ հաճին կարեւորութիւն ընծայել եւ գործնական դարմանել ներկայ վիճակը:

Մարգուան — ՍՈՒՐԻՆ

ՆԱԽԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՍԽԱԼՆԵՐԸ

ԺԵ

Եթէ սխալենք որ տղան ընդդիմէ բոլոր զանազան ուսումները ա՛յն ընդարձակութեամբ, որով կ'աւանդենք զանոնք, ոչինչ նուազ քան հակաբնական, հակակրթական տանջանք մը հարկադրած կ'ըլլանք աչակերտին. եւ բրածնիս զուտ չարիք մը եղած կ'ըլլայ եւ ոչ ուրիշ բան: Մինթէ տանջանարա՞ն է դպրոցը. նեղութեամբ, ճանձրոյթով, վախերով թշուառացընող տե՞ղ մը՞ն է, բոլորովին այդ գործին յատուկ: Ժիլ Ռոչաս Տոքթէօրը որքա՞ն իրաւունք ունի թիարան կոչելով վարժարանը: — Ի՞նչ է պատճառը որ դպրոցին բոլոր դասերուն մէջ փայլուն յաջողութեան տիրացող աղայ մը անպատճառ մեծ մարդ մը չըլլար. եւ ինչո՞ւ դպրոցին մէջ նշանաւոր ծոյլին, անկարգին մէկը յաճախ ապրեցուցիչ մարդ մը կը դառնայ՝ անդամ մը իր ինքնութեանը թաղուի, նախակրթարանին անհետեւեալ ու կոյր հարկադրութիւններէն զե՛ր՝ Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ բաղմապիսի կերակուրներով սնանող մը, ստամոքսաբուսու, Չղսաղա, վատ կը մնայ յաճախ, եւ ընդհակառակը անոթերի ստամոքսով կազմութիւն կը շանի մէկը՝ որուն տեղանը պարզ եղած է: Ի՞նչ տեսակ բարոյական է ան՝ որով ժուժկալութիւն կը քարոզենք ֆիզիքական իրերու համար, եւ ո՛չ նաեւ մտաբարոյականներուն համար, որոնք ո՛չ նուազ ֆիզիքական են արդէն, քանի որ ուղղեն է որ պիտի տուժէ, Ջղային դրութիւնը, եթէ բաւական անկարգապահ, ծոյլ, հակակնալու եւ իւրացնելու կարողութենէն զուրկ չէ: Երանի՛ ուրեմն, այդ՝ դասատուներուն, անկարգապահներուն, վասն զի անոնց գլխուն կարծրութիւնը մեր ապչութեանց ու չարիքներուն դէմ պատնէշ մը՞ն է: «Ցոռի» աչակերտները անդիտակցաբար ուսուցիչներուն կը ցուցնեն անընդհատ՝ դպրոցին յոսի ըլլալը: Մեր «անընդունակ» աչակերտները ապացոյցներն են մեր անընդունակ դպրոցավարութեան, որուն սխալներուն արտադրութիւններն են: Ինչ՞ղ ազգ, որ չեն գիտեր թէ ուսուցիչնին է որ վրինը ծոյլ, ապուշ, անհասկացող, ուսման դէմ ըմբոստ կ'ընէ. եւ իրենց ապագայ դժբաղդութիւնը կը պատրաստէ՝ եթէ անոնց թողած չըլլայ իրենց անձնականութիւնը, որով կրնան դերծիլ ուսուցչին վնասակար ազդեցութենէն՝ որը ղբպրոցէն մեկնին: Այնքան անուս մարդիկ կան որոնք իրենց այդ թերին ու յաճախ դժբաղդութիւնը կը պարտին՝ իրենց երջանկութիւնը դպրոցին պարտելու տեղ, ազոց անպատշաճ, ինքնահաւատ ու ագէտ դաստիարակութեան մը: Եւ բաւական գիտեն ասիկա, քանի որ խզճովին համոզուած չեն իրենց տղոցը աշխարհագրութեան, պատմութեան, չեմիսթրիկութեան դիրքերուն օգտակարութեան զոր ինքներկայոյց հնութեամբ կը վճարին, կամ զոր չեն ուզեր վճարել:

Կ'ըսէինք սակայն թէ դասերը անուններ չունենան մեծ մասամբ, նախակրթարանին մէջ, եւ թէ աւանդուին առանց անջատ յատկանութեանց, առանց մանաւոր ուսումներ կազմելու, քանի որ ասիկա հրաւիրել է տղան ա՛յս դասը ընդունելու, միւսը մերժելու: Բոլոր դասերը կը ներկայնին միակ մտքի մը զանազան պէտքերը, վիճակները, որոնք տակաւին անանջատ են իրարմէ: Ո՞ւր կը սկսի բարոյականինը, աշխարհագրութեանը. ո՞ւր է վախմանը իրագործութեան ա՛յս ճիւղին, եւ ո՛ւր է միւս ճիւղին սկիզբը. նաեւ ո՛ւր կ'աւարտի իրագործութիւնը եւ ո՛ւր՝ աշխարհագրութեան, վաճառականութեան դասերը կը սկսին, ո՛ւր է քաղաքական կրթութեան դասին սահմանը, եւ ո՛ւր է կրօնքի, բարոյականի, եկեղեցական պատմութեան, քաղաքակիրթ պատմութեան դասերունը: Այս կէտերուն վրայ երկար խօսելու հարկ չկար. բացայայտ բաներ են ասոնք: Ուսումը կայ միայն, ինչպէս միտքը կայ միայն: Ուսումը բաժնելը, տարանջատելը, երբ դեռ տղուն միտքը որոշ ձգտումներ չունի եւ ինքնադրաբար չէ, երբ տղուն միտքը ամբողջ է դեռ, կարելի է ըսել բնօրէն (norm.) է տակաւին, —հակաբնական է եւ անօգտակար այնքան որքան վնասակար: Տղան տղատ չըլլալո՛վ բան կամ աշխատիլ այսինչ այնինչ դասերուն, եւ յաճախ չտիրած ճիւղին աշխատիլ պարտաւորուելով, կը տիրուի չատ անգամ չաշխատիլ նոյն իսկ այն ճիւղին՝ որուն համար յատուկ կարողութիւնն ու սէր ունէր:

Բռնի աշխատուած դասը հարկ չկայ հաստատելու թէ բացարձակապէս անհիմ, սուտ, վաղանցիկ բան մըն է: Իսկ սիրուելով հանդերձ չաշխատուած դասը արդէն ոչինչ է:—Մինչ կողմէն, ուսումները բաժնելը՝ տա՛ր է անոնց անպատճառ՝ անհամոզուելի ընդարձակութիւն մը, քանի որ ամբողջէն անկախ հանդամանք մը տալ է անոնց անպատճառ: Զանազան ճիւղերու համար ուսուցիչներ ունենալը այս վերջին պարագային ուղղակի կը նպաստէ, քանի որ մարդը իր դասը միայն կը տեսնէ դպրոցին մէջ: Այս նկատմամբ, սեպնենք թէ դպրոցի մը բոլոր ուսուցիչները մէյ-մէկ սքանչելի դաստաններ են. կը կարծե՞ք որ արդիւնքը հիանալի ըլլայ: Ես կը կարծեմ որ հակառակը միայն կ'ըլլայ, քանի որ տղաքը չպիտի կրնան հասնիլ բոլոր այդ սիրուած ուսուցիչներուն պարտադրած աշխատութիւնց, որովհետեւ մեր սովորաբար ունեցած ուսուցիչներուն կարողութեանց անհաւասարութեան չնորհիւ է միայն որ տղաքը կը գտնուին յարաբերական հանգիստ մը՝ ստացուած նաեւ անով որ անհաւասար սէր ստիպուած են ունենալ զանազան ճիւղերու համար: Ուսումները բաժնելը, այսպէս, հետեւաբար եւ անոնց համապատասխան դասագիրքերու եւ զանազան ուսուցանողներու թիւ մը ունենալը նախակրթարաններու մէջ՝ անհեռատեսօրէն ու մնապարծօրէն դրծադրուող սխալ մըն է, որուն դայութիւնը ապրեցուցիչ է «մանկավարժական» գաղափարներու մեր մէջ տարածման այս միջոցին: Տ. Զ.

ԲԱՑԱԿԻՐ

Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ ԵՒ ԻՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

ՇԻՐԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ 1840—1860

Գ.

Ցանձնամոդովը երբ կ'ուզէ Աղքատասիրաց Ընկերութեան կազմութիւնը ծանուցանել, մեզի աւասիկ ի՞նչ ճոռոմ լեզուով կը սկսի. «Սակայն Հիւանդանոցի ոչ ընդարձակութիւնը եւ ոչ եկամտաւորը կրնան բաւարարութիւն տալ յարաճուն պէտքերուն եւ հոն պատսպարուող հիւանդաց թիւը մինչ սահմանակի քանակութեան մէջ պահելու հարկը կը ծնրադնայ եկող դարու հոգաբարձութեան վրայ, մինչդեռ Հիւանդանոցէ դուրս լաշխական խնամոց եւ դարմանի կարօտ չգտնուող հիւանդներու թիւը օրէ օր կ'աճէնայ եւ անոնց մարդասիրական ձեռք մը կարկառելու կարեւորութիւնը կը չեչտուի եւ անհրաժեշտ կը դառնայ: (Ինչէ՞ր եղեր եւ մենք լուր չունինք. կ'երեւի թէ այս լուրերը յանձնաժողովականները իրենց քաղաքին բերած են): Անա այս պէսքին գոհացում տալու բարեսիրական ձեռնարկին դլխաւորելու կ'անցնին խումբ մը ազդեցիկ եւ դիտաւոր Հայեր ու 1862 մայիս 1ին կը դնեն նոր (հինը ո՞րն է) ընկերութեան մը հիմը Աղքատասիրաց անուամբ, նպատակ մուտքեան, քաղաքակիրթ պատմութեան դասերունը: Այս կէտերուն վրայ երկար խօսելու հարկ չկար. բացայայտ բաներ են ասոնք: Ուսումը կայ միայն, ինչպէս միտքը կայ միայն: Ուսումը բաժնելը, տարանջատելը, երբ դեռ տղուն միտքը որոշ ձգտումներ չունի եւ ինքնադրաբար չէ, երբ տղուն միտքը ամբողջ է դեռ, կարելի է ըսել բնօրէն (norm.) է տակաւին, —հակաբնական է եւ անօգտակար այնքան որքան վնասակար: Տղան տղատ չըլլալո՛վ բան կամ աշխատիլ այսինչ այնինչ դասերուն, եւ յաճախ չտիրած ճիւղին աշխատիլ պարտաւորուելով, կը տիրուի չատ անգամ չաշխատիլ նոյն իսկ այն ճիւղին՝ որուն համար յատուկ կարողութիւն ու սէր ունէր:

Բռնի աշխատուած դասը հարկ չկայ հաստատելու թէ բացարձակապէս անհիմ, սուտ, վաղանցիկ բան մըն է: Իսկ սիրուելով հանդերձ չաշխատուած դասը արդէն ոչինչ է:—Մինչ կողմէն, ուսումները բաժնելը՝ տա՛ր է անոնց անպատճառ՝ անհամոզուելի ընդարձակութիւն մը, քանի որ ամբողջէն անկախ հանդամանք մը տալ է անոնց անպատճառ: Զանազան ճիւղերու համար ուսուցիչներ ունենալը այս վերջին պարագային ուղղակի կը նպաստէ, քանի որ մարդը իր դասը միայն կը տեսնէ դպրոցին մէջ: Այս նկատմամբ, սեպնենք թէ դպրոցի մը բոլոր ուսուցիչները մէյ-մէկ սքանչելի դաստաններ են. կը կարծե՞ք որ արդիւնքը հիանալի ըլլայ: Ես կը կարծեմ որ հակառակը միայն կ'ըլլայ, քանի որ տղաքը չպիտի կրնան հասնիլ բոլոր այդ սիրուած ուսուցիչներուն պարտադրած աշխատութիւնց, որովհետեւ մեր սովորաբար ունեցած ուսուցիչներուն կարողութեանց անհաւասարութեան չնորհիւ է միայն որ տղաքը կը գտնուին յարաբերական հանգիստ մը՝ ստացուած նաեւ անով որ անհաւասար սէր ստիպուած են ունենալ զանազան ճիւղերու համար: Ուսումները բաժնելը, այսպէս, հետեւաբար եւ անոնց համապատասխան դասագիրքերու եւ զանազան ուսուցանողներու թիւ մը ունենալը նախակրթարաններու մէջ՝ անհեռատեսօրէն ու մնապարծօրէն դրծադրուող սխալ մըն է, որուն դայութիւնը ապրեցուցիչ է «մանկավարժական» գաղափարներու մեր մէջ տարածման այս միջոցին: Տ. Զ.

ԴԱՏԱՐԿԱՊՈՐԸ

ԺԶ

Կոմսը զուարթ քրքիջով մը յարեց, ձեռքը երկարելով օրիորդ Էլիզապէթի.

—Արդարեւ, պարո՞ններ եւ դուք, սիրելի Էլիզապէթս, պէտք է ներէք ինծի: Լաւ լուր մը ունիմ ձեզի հաղորդելիք: Տիկինը Մարսիլիա ցամաք ելլելէն յետոյ, Ֆրանսայի ամրոյզ հարաւային կողմէն անցած է: Այսօր Պրբիանը կը դանուի:

Այն պահուն երբ այցելուները որոշած ըլլալով Թրէանա դղեակին փճացումը, կը ցրուէին, Պրիս դղեակին բակը մտաւ: Ծառան Օրիորդ Բրանթէնրոսի մօտեցաւ, որ հրաժեշտ կ'առնէր հիւրերէն, եւ մէկ կողմ առնելով զայն, քանի մը խօսքով հասկցուց թէ ինչպէս յաջողած էր ձեռք անցընել մարքիզին կոտակդիրը եւ թէ յետոյ Թիպիւրս ինչպէս իր ձեռքէն յափշտակած էր զայն:

—Կորսուեցա՞նք, գոչեց Էլիզապէթ, բարկութենէն ու չուարումէն այլայլած ձայնով մը: Ա՜հ, թշուառակա՛ն, պիտի դղրայ ըրածին վրայ. Պրի՛ս, հաւատա՛ որ չարաչար պիտի դղրայ իր պարքին վրայ: Այդ մարդը սիրական մէկը չունի՞ այս կողմերը, օրինակի համար մայր մը, կին մը, աղայ մը:

—Հոգեղուակ մը, որբ մը ունի, զոր Բարիզի մէջ որդեգրած է, կ'ըսեն:

—Լա՛ւ, գոչեց Էլիզապէթ, որուն աչքերը չողոցին վայրագօրէն: Ա՜հ, վրէժ պիտի լուծենք, Պրիս, եւ նորէն ձեռք պիտի անցընենք այդ կտակագիրը: Գացէք Մալօն գտէք եւ միասին հոս եկէք: Իմ յարկիս մէջ ձեզի պիտի սպասեմ:

Մինչ Էլիզապէթ այս հրամանները կուտար, Մալօն խուռացած մաղերով, պատուած զգեստներով եւ արիւնաթաթաւ, դղեակին վանդակապատին ներս կը մտնէր:

ԺԷ

Մայր Բէրկիզէք եւ Մարիանիք ըստ սովորութեան կը մանէին Թղենիի մը հովանիին տակ, երբ տեսան որ Բովրէթ իրենց կողմը կը վազէր, ուրախութեան աղաղակներ արձակելով եւ ձեռքերը իրարու զարնելով:

—Մա՛յր Բէրկիզէք, քո՛յր Մարիանիք, կ'ըսէր աղջնակը, ա՜հ, ասուիկ կու գայ՝ դղեակին գեղանի կինը:

Իսկոյն թեթեւ կարմրութիւն մը պատեց Մարիանիքի այտերը, քաղցր յոյս մը ծաւալելով անոր սրտին մէջ, այնպէս որ քիչ մնաց պիտի հարցնէր թէ Թիպիւրս ալ միասին էր, երբ պառաւը ըրաւ միեւնոյն հարցումը:

—Ո՛չ, պատասխանեց Բովրէթ. դեղանի տիկինը առանձին է իր կառքին մէջ:

Մարիանիք գլուխը ծռեց, իր վրդովումը ծածկելու համար, բայց մայր Բէրկիզէք, որ ծածկելու պատճառ մը չունէր, մտատանջութեամբ ըսաւ.

—Մարիանիք, կ'իմանա՞ս, առանձին է եղեր տիկինը: Ա՜հ, Աստուած իմ, խե՛ղճ աղայ. միայն թէ հիւանդ չըլլայ:

—Այսօ՞ր հիւընդցաւ միթէ, պատասխանեց Մարիանիք: Դղեակին կաթնավաճառ կինոջ հանդիպեցայ երէկ, որ ըսաւ թէ Թիպիւրս կատարեալ քաջառողջ էր:

Արդարեւ Լօրանս քանի մը քայլ հեռու կը դանուէր խրճիթէն: Երբ դրան առջեւ հասաւ, թեթեւօրէն դուրս ցատկեց կառքէն եւ սկսաւ քանիցս ողջագուրել Բովրէթը, որ դիմաւորած էր զինքը:

—Բարի լո՛յս մայր Բէրկիզէք, բարի լո՛յս Մարիանիք, ըսաւ մարքիզուհին, նստելով այն աթոռակին վրայ, զոր պառաւը հրամցուց:

—Աստուա՛ծ իմ, որքա՜ն դուռտուր էք, տիկին մարքիզուհի, գոչեց պառաւը: Դղեակին մէջ դժբաղդութի՞ւն մը պատահեցաւ:

—Այո՛, դժբախտութիւն մը, ըսաւ Լօրանս, եւ մեծ դժբախտութիւն մը: Պ. Թիպիւրսը տեսա՞ք բնաւ:

—Պ. Թիպիւրսը, կրկնեց Մարիանիք ժժգունելով:

—Թիպիւրսը մի՛, գոչեց մայր Բէրկիզէք. վախ կը պատճառէք ինծի:

—Ապահով եղէք, ըսաւ Լօրանս, Պ. Թիպիւրս ո եւ է վտանգի չէ ենթարկուած, դէթ այնպէս կը յուսամ: Կը կարծէի թէ գիշերը հոս անցուցած ըլլալու է:

—Դղեակը չէ՞ր երեկ գիշեր, գոչեց մայր Բէրկիզէք: Ա՜հ, սիրելի տիկնիս, մտատանջութենէս կը դողամ:

—Հապա ինչ է այն դժբախտութիւնը, որուն քիչ մը առաջ ակնարկեց տիկին մարքիզուհին, հարցուց Մարիանիք, որ ոչ նուազ մտահոգ երեւոյթ մը առած էր:

—Պ. ու Թրէանա երէկ նորէն կթռուածի ենթարկուեցաւ, յարեց Լօրանս: Երբ մարքիզը սթափեցաւ, դիս եւ բժիշկը հեռացուց սենեակէն եւ առանձին մընաց Պ.

ունենալով կարօտ եւ չքաւոր ընտանիքներու, մանաւանդ թաքուն աղքատներու օգնութեան ձեռք կարկառել, հիւանդութեանց ժամանակ ձրի բժիշկ եւ դեղ մատակարարել՝ տաներէն քահանային յանձնարարութեամբ եւ խնդրանօք։»

Սակայն ինչ է պատճառը որ հիւանդներու թիւը օրէ օր կ'աւելնայ. ինչ կայ. քոյէրա՞ թէ ժանտախտ. 1862ին այդպիսի համաճարակ մը չկայ։ Եթէ կողմնակիւ ընկերութեան առթիւ՝ քիչ մը պայմաններու խմաստասիրութիւն պէտք է եւ ուստի հիւանդներու թիւը աւելցնել, ատոր ալ հարկ չկար, որովհետեւ Աղքատասիրաց ընկերութիւնը Հիւանդանոցէն բոլորովին անկախ եւ անջատ մարմին մըն էր սկզբան՝ իր նպատակովը, եւ այդ անջատ նպատակը մինչեւ վերջը պահած է։ Իր գլխաւոր եւ միակ նպատակն եղած է բժիշկ ու դեղ հայթայթել այն հիւանդներուն, որոնք իրենց չքաւոր վիճակը չեն ուզեր յայտնել, չեն ուզեր եւ չեն կրնար Հիւանդանոց երթալ. այս նպատակը որոշապէս յայտնուած է քիչ մը վարը, Տեղեկագրին մէջ։

Արդէն վերոյիշեալ տեղեկագրին առաջին մասին մէջ գտնուած բացուն բառը մինչեւ բաւական էր ընկերութեան բնութեան ու իսկական նպատակին վրայ Յանձնաժողովին յատկապէս ուշը գրաւելու, սակայն սա փոխանակ զննելու ու դիտելու, հիւանդ միտքերու յատուկ խօսելու անոնդէ մը բռնուած, իր սովորութեան համեմատ գոց սերտուած բառեր ու բացատրութիւններ կը շարայարէ եւ հեռուները կը տանի մեզ։

Հիւանդներու թիւը կ'աւելնայ կա՛մ համաճարակներու կամ ո՛եւ է աղէտի առթիւ եւ կամ հասարակութեան աճումով. միեւնոյն թուականին առնցմէ եւ ո՛չ մէկը կայ։ Սա տարբ է թէ պարագաներու բերմամբ հիւանդներու համար խնամքի, դեղի, դարմանի ու թշչկի պէտքը հետզհետէ զգալի կը դառնայ, որու հարկը երբեմն դրեթէ անզգալի էր, ինչպէս ցոյց տուած ենք։ Իրենց չքաւորութիւնը թաքուն պահել փափաքող հիւանդներն ալ այդ պէտքէն չդրկելու համար է որ կը կազմուի Աղքատասիրաց Ընկերութիւնը։

Իսկ կարօտ եւ չքաւոր ընտանիքներու, մանաւանդ թաքուն աղքատներու օգնութեան ձեռք կարկառել՝ բոլորովին ինքնասեղծ եւ անհիմն աւելորդաբանութիւններ են։ Իրաւ է որ, ինչպէս կ'ըսէ Տեղեկագիրը, Ընկերութիւնը մեծ համակրութեամբ կ'ընդունուի ժողովրդեան կողմէ։ Եթէ ասոր պատճառը չի գիտեր Յանձնաժողովը, մենք յայտնենք։ Ատոր գլխաւոր պատճառը սա է որ Ընկերութիւնը հեղինակութիւնն ու դործն է Գրիգոր էֆ. Եսայեան, Իզմիրի հայ հասարակութեան մէջ լաւ անուն ունեցող եւ շատ մեծ ժողովրդականութիւն վայելող ընտանիքի մը, որուն այլ եւ այլ պարագաներն ալ մասնակցած են Ընկերութեան։

Աղքատասիրաց Ընկերութեան անդամները ոչ միայն աղդեցիկ, այլ եւ առաջնակարգ, բարեկեցիկ ընտանիքներու զարգացեալ եւ ազնիւ զաւակներն էին, որոնք հիւանդներու պէտքերուն եւ առողջապահիկ օրինաց վրայ շատ աւելի դաղափար կրնային ունենալ, քան այն տարեց խնայասէր եւ փորձառու ճանչցուած հաղարարմուները, որոնց սովորաբար կը յանձնուէր Հիւանդանոցի խնամակալութիւնը։ Ասով հանդերձ՝ այս երկու դասակարդի անձերուն մատակարարութեան տարբերութիւնը չէ կարելի այնքան զգալի նկատել որ ներելի ըլլայ ողորմելի եւն. կոչել Հիւանդանոցի վիճակը, կրթնելով Աղքատասիրաց Ընկերութեան մէկ գրութեան վրայ։

Աղքատասիրաց Ընկերութիւնն երկու տարի Հիւանդանոցի խնամակալութիւնը չարունակելէ ետք՝ նորէն կը թողու զայն վարչական հոգաբարձութեանց ձեռքը, սակայն ասով ո՛չ թէ Հիւանդանոցը ողորմելի վիճակի մը մատնուած կ'ըլլայ, այլ կը չարունակէ իր սովորական ընթացքը։ Բնաւ խօսք եղած չէ 1867էն մինչեւ 1879, հոգաբարձութեանց հաշուեցոյցներու, տեղեկագիրներու եւայլնի վրայ։ Եթէ դիւանատունը դատարկ է այս մասին, գէթ հոն գտնուողներուն գլուխն ալ դատարկ է. կամ թէ ժողովրդի մէջ մարդ մը չէ գտնուած, անոր դիմելու եւ դեռ նոր սահած անցեալի մը մասին անկէ քիչ մը տեղեկութիւն առնելու համար։ Այս առթիւ յիշենք հաստատելով հաւաքուած մեր քանի մը տեղեկութիւնները, հոգաբարձութեանց նկատմամբ։ Այդ ժամանակամիջոցին հոգաբարձուի պաշտօն վարած են. Յովհաննէս Ոսկանեան՝ որու ստորագրութեամբ հաշուեցոյց ալ ունինք ի ձեռին եւ որու մասին յետոյ պիտի խօսինք, Սարգիս Սուքիասեան, Փիլիպոս Պալտուրլեան, Մարտիրոս Քրմանեան, հանի Բարսեղ Բարսեղեան եւայլն։

Զանց կ'ընենք խօսիլ ուրիշ շատ մը սխալներու եւ անհիմն տեղեկութիւններու վրայ, որոնք կ'երեւին Տեղեկագրի Բ. մասին մէջ, միայն թէ՝ չենք կրնար լռութեամբ անցնել այն կէտին նկատմամբ, որ կը վերաբերի Աղքատասիրաց Ընկերութեան լուծման։

Յանձնաժողովը կը կարծէ կամ կ'ուզէ հաւատցնել մեզ թէ Իզմիրցիներու անտարբերութեան եւ մանաւանդ մեծատուններու սառնասրտութեան պատճառաւ լուծուած է ան 1894էն։ Սխա՛լ. պատմենք եղելութիւնը. Ընկերութիւնը Հիւանդանոցի մատակարարութենէն պահանջ մը կ'ունենայ քանի մը հարիւր ոսկիի. այս պահանջը ո՛եւ է դիտողութեան կամ քննադատութեան առարկայ չըլլար, որովհետեւ կը վերաբերէր այն չըլլային, որ քոյերայի պատճառաւ ամէնէն մեծաթիւ զոհերուն համար։ Ուստի Ընկերութեան արդար խնդիրը կը նկատուի մինչեւ 1878, երբ այդ պահանջը, որ տակաւին բարդմամբ շուրջ 800 ոսկիի բարձրացած էր, յանկարծ վէճի տակ կը ձգուի եւ խնդիրը Գլխաւոր ժողովին քննութեան կը յանձնուի։ Խնդիրը ուրիշ բան չէր՝ այլ սովորականին պէս չուսկայական կամ անհատական խնդիրներու հանդիպելի վերաբերումը, որովհետեւ քննութեամբ թէեւ հաշիւը ճիշդ կը դտնուի, բայց եւ այնպէս կ'որոշուի մայր գումարը չվճարել երբեք, այլ զայն արկղին մնայուն պարտքը նկատելով տարուէ տարի, անոր տակաւ մինչեւ տալ Ընկերութեան։

Այս որոշումը մահացու հարուած մը կ'ըլլայ Ընկերութեան, որովհետեւ այդ օրէն Ընկերութեան ազդեցիկ անդամները՝ խորապէս վիրաւորուած՝ զործէ կը քաշուին եւ Ընկերութիւնը երկրորդական եւ երրորդական ձեռքերու մէջ մնալով՝ կաղն ի կաղ կ'ընթանայ, յանախ հաղիւ հաղ գոյութեան նշան մը իսկ ցոյց տալով եւ վերջապէս 1894ին խաչա՛ կը լուծուի Իզմիրի հայ հասարակութեան այնքան համակրելի եւ գութգութալի Ընկերութիւնը մը, որուն վաղուց կրթասէր եւ ողորմասէր անձերը սկսած էին կալուածներ եւ մշանշենաւոր նուէրներ նոյն իսկ կտակել, եւ որ գործունէութեան ու յարատեւութեան կենդանի տիպար մը եղած էր արդէն։

ԱՏՈՄ

Արտաքին Լուրեր

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պ. Պալֆուրի ճառը.— Լորտ Սոլզպէրիի հրաժարականը.— Հարաւային Ափրիկեի պատերազմը.— Օտարներուն ինքնապատիպութիւնները.— Դաղթավայրերը.— Զանազան խնդիրներ.—Լարս Բիչներ։

Շաբաթ օրը, Լոնտոնի մէջ պատնէշական նոր քիւպի մը բացման հանդէսին առթիւ, նախարարապետ Պ. Պալֆուր արտասանեց Թորդրատանէն դուրս իր առաջին ճառը։ Պ. Պալֆուր նորէն ցոյս յայտնեց այն կորուստին վրայ զոր երկիրը ունեցաւ Լորտ Սոլզպէրիի քաշուելովը։ Ատենադրանը վեր հանեց այն իրողութիւնը թէ նախորդ նախարարապետը, պաշտօնէն քաշուելու պահուն, երկիրը թողուց կատարեալ խաղաղութեան եւ բոլոր օտար տէրութեանց հետ բարեկամական յարաբերութեանց մէջ։ Պ. Պալֆուր ըսաւ թէ հարաւային Ափրիկէի պատերազմին ատեն Անգլիա թէ՛ զարմաց եւ թէ զայրացաւ, իմանալով այն չարակամ քննադատութիւնները որոնց անգլիական աղդը ու զինուորները ենթակայ եղան ցամաքային Եւրոպայի քանի մը երկիրներու մէջ։ Նախարարապետը յոյս յայտնեց թէ անկրա գնահատումները տակէ վերջը պիտի դադրին, եւ թէ Անգլիան քննադատողները եթէ ուզեն աւելի լրջօրէն նկատողութեան առնել բոլոր պարագաները, հաւանօրէն պիտի փոխեն երնեց դաղափարը. անոնք որ ամբաստանեցին Անգլիան թէ անիրաւաբար յարձակած է անկախ ժողովուրդի մը վրայ, երբ Թրանսվալի ապագայ զարդացումը տեսնեն, պիտի խոստովանին թէ դաղթավայրի ինքնօրինութեան եւ վարչական կանոնաւորութեան մասին անդլիական դաղափարները ո՛րքան պիտի նըպաստեն մերձեցնելու եւ իրենց միջեւ ձուլելու երկու ցեղերը. նաեւ հարաւային Ափրիկէն ընկալ այնպէս ինչպէս Անգլիա ըրած է աշխարհի մեւ մասերուն համար։ Պ. Պալֆուր ըսաւ թէ անչուշտ պիտի դադրին Անգլիոյ դէմ եղած չարակամ գնահատումները եւ թէ Անգլիոյ ու ցամաքային Եւրոպայի ազգերուն մէջեւ եղած լաւ յարաբերութիւնները հեղհեղուն պիտի բարւոքին։ (Ծափահարութիւններ։) Նախարարապետը յոյս յայտնեց թէ այդ կերպով Անգլիա պիտի մտնէ միջազգային լաւագոյն յարաբերութեանց երկար շրջանի մը մէջ։ Նաեւ վեր հանեց գաղթավայրերուն միջեւ եղած զոհացուցիչ յարաբերութիւնները եւ այն երանելի ազդեցութիւնը զոր երկիրը պարտական է Պ. Չեմբրլէնի, գաղթական գործերուն տուած անյոգն մղումներուն համար։ Պ. Պալֆուր յայտարարեց թէ Լորտ Սոլզպէրի թէեւ ալ եւս մասնակցութիւն չունի դասիլեանի մէջ, սակայն անոր քաղաքականութիւնը պիտի շարունակուի։ Նախարարապետը խօսեցաւ նաեւ կրօնական ու զղջոցական գործերու եւ Լոնտոնի շահերուն հետ առնչութիւն ունեցող խնդիրներու վրայ։

—Անգլիական լրագիրները կարդ մը մանրագէպեր կը հրատարակեն Լորտ Քիչնէրի մասին։ Ատոնց երկուքը բաւական յատակ կերպով ցոյց կու տան հարաւային Ափրիկէի նախորդ հրամանատարին նկարագիրը։ Աղնուական ընտանիքի զաւակ մը, անոնցմէ որոնք պատերազմը ժամանցի պէս բան մը կը կարծեն, ինչ որ Լորտ Քիչնէրի գաղափարին դլխովին հակառակ է, օր մը իր հօրը կողմէ եւ թէ կանչուած սա հեռագրով.—«Հանեցէք թոյլ տալ դաւակիս որ վերադառնայ, վասն զի ընտանեկան խիստ ստիպողական պատճառներ կան։» Լ. Քիչնէր պատասխանեց.—«Ձեր զաւակը բնաւ չի կրնար վերադառնալ, վասն զի զինուորական պատճառներ կան։» Պատերազմին ատեն անդլիացի սպայ մը քանի անգամներ ընդհարում ունեցած էր Պոէրներուն հետ, բայց ամէն անդամուն ալ շատ հեռուներէն կրակ բրած էր անոնց վրայ։ Օր մը, ուր դարձեալ նոյն վիճակին մէջ գտնուած էր, սա հեռագիրը ուղղեց Լորտ Քիչնէրի.—«Ձեզ ասանամարին ատեն շատ մը Պոէրներ տեսանք՝ որոնք իրենց ձիերուն վրայէն վար իսկան։» Լորտ Քիչնէր որ հաւաքուածներէն դատ ուրիշ մեռեալներ ու վիրաւորներ հաշուի առնել բնաւ չէր ուզեր, պատասխանեց.— «Որ յուսամ թէ այդ Պոէրները իշխալու ատեն չինաուեցան»։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պ. Լեոն Պուրժուայի ճառը.— Կուսակցութիւնները.— Հին ու նոր զանիցիները.—Պ. Լուպէի ուղեւորութիւնը.— Ոսկեսնոսի սենսիֆան։

Շաբաթ—օրը—Մարնի մէջ, հանրապետական կուսակցութեան ընկերակցութիւն կազմ. որուած հացկերոյթի մը պատուոյ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին առաջնորդ Պ. Լեոն Պուրժուա հետեւեալ բանախօսութիւնը արտասանեց.

«Աւելորդ է յիշեցնել թէ երեսփոխական վերջին ընտրութիւնները ինչպէս պարտութեան մատնեցին ազդայնական կուսակցութիւնը, եւ թէ ինչպէս, Վալտեք—Ռուսոյի նախարարութեան հնարքին, Ֆրանսա մնդամ մը եւս ազատուեցաւ։ Երեսփ. Ժողովին առաջին նիստէն յայտնի եղաւ որ նախարարութիւնը ձախակողմէն պիտի ընտրուի, քանի որ Ժողովին ատենապետը այդ կուսակցութենէն էր։ Վալտեք—Ռուսոյի դասիլիճն յարդանքներս ընդունէ յետոյ, անոր յաջորդող նախարարութիւնն ալ դրաւուելէ դատ ուրիշ բան մը չեմ կրնար ընել։ Երբ 1895ին նախարարապետ էի, գնահատեցի Պ. Բոմպի հաստատութիւնը. գիտեմ թէ օրէնքները քուէարկել տալով չի բաւականանար, այլ կ'ուզէ զանոնք գործադրել մինչեւ վերջը։ Եթէ, Պ. Վալտեք—Ռուսոյի շնորհիւ, կարելի եղած է որ նախարարութիւնները հաստատուն դիրք մը ունենան Ֆրանսայի մէջ, ասկէ վերջը, շնորհիւ Պ. Բոմպի, պետութեան հիմը եւ նոյն իսկ օրէնքը պիտի ըլլայ։ Կրնաք վստահ ըլլալ, Պարոններ, թէ ինչ որ մեր շրջանակին հիմնական օրէնքն է, նոյնը ըլլայ նաեւ Բոմպի նախարարութեան եւ հիմակուան Երեսփ. Ժողովին՝ այսինքն բարենորոգում դիւնուորական օրէնքին, պաշտպանութիւն ազատական ընկերութեան, եւ վերջապէս բարենորոգում տուրքերու։ Այդինէն կարեւոր բանն է, սակայն, թող չտալ որ մեր կարգերուն մէջ երկպառակութեան ոգին մտնէ։ Դիտնանք խոյս տալ անձնական թեթեւ վէճերուն։ Դիտեմ թէ ամէնքս ալ մասնաւոր խոչալ մը ունինք, բայց նոյն իսկ այդ խոչալը կը պարտաւորէ զմեզ դայն զոհելու ընդհանուր խոչալին։ Դիտնանք միմիայն Ֆրանսայի դաղափարները տեսնել. չվնասենք դաշտին մասնաւորներու ոգեւոր, որոնց եռին թշնամին դարանած է։ Մինչեւ դարանած պիտի հասնինք այն դագաթը՝ զոր մեր նպատակէնքը ու մեր խոչալը ըրած ենք։ Երբ կը հաշուեմ այն չքեղ քուէարկութիւններէն մէկը, ուր հանրապետական կուսակցութեան ձայնը մինչեւ հիմա անծանօթ եղած հարիւր ձայնի ահագին թիւին կը հասնի, կը յիշեմ թէ ձեր շնորհիւն է որ Ներդրարանին մէջ կը կատարւի այն հանդիսական գործը՝ որով կը հաստատուի ամբողջ Ֆրանսայի կամքը։»

—Նայէ Ֆրայէ Բրեսէ Հռոմի մէջ հրատարակուող Իդալիաւլրագրին սա կէտապաշտպանական զեկոյցը կ'արտատպէ Պ. Լուպէի ու Իսալիոյ թագաւորին փոխադարձ այցելութիւններուն նկատմամբ.— «Բանի մը լրագիրներ վերջերս խօսեցան Պ. Լուպէի կողմէ Հռոմկատարելիք ուղեւորութեան մը վրայ որ տեղի պիտի չունենայ։ Պ. Լուպէի կողմէ Պապին տրուելիք այցելութիւն մը բնաւ որոշուած չէ, եւ Ֆրանսական կառավարութիւնը այդ այցելութեան կարելիութիւնն իսկ նկատողութեան առած չէ։ Ֆրանսայի արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ հաստատապէս որոշուած է զգուշանալ Իտալիոյ ու Ֆրանսայի բարեւոք յարաբերութիւնները խանգարելիք որ եւ է պարագայէ. բայց մինչ կողմէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը չուզեր Վատիկանը վիրաւորել։» Նոյն Ֆրայէ Բրեսէ իր կողմէ կը յարէ.— «Ցաւալի է որ վերոգրեալ զեկոյցը վերջ պիտի տայ վերջին օրերու երեւակայական զուշակութեանց։»

—Բարիզէն կը հեռագրեն վիեննական լրագիրներուն թէ օտար թերթերու այն հրատարակութեանց վրայ թէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը մտադիր է միջոցներ ձեռք առնել՝ անդադարտեան նաւագնացութեան սէնտիքային առաջ դալիք վտանգներուն դէմ, Հավաս սա զեկոյցը հրատարակեց.—«Ստոյդ աղբիւրէ կ'իմանանք թէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը, նուազագոյնն փակումէն առաջ Խորհրդարանի մէկ քանի անդամներուն յայտնած կարծիքին համաձայն, որոշած է ամէն միջոց ձեռք առնել՝ պաշտպանելու Ֆրանսայի վաճառականութիւնը եւ պահպանելու Ֆրանսայի առեւտրական նաւատորմին շահերը։»

Պ. ՎԱԼՏԵՔ—ՌՈՒՍՕ

Նորվեկիացի օրագրող մը.— Պ. Վալտեք-Ռուսոյի յայտարարութիւնը՝ Գերմանիոյ կայսեր հետ տեսակցութիւնը։

Պերլինէն սա տեղեկութիւնները կը հաղորդեն Նորվէկեան Վ.Բրեհնս-Կանկ լրագրին թղթակցին եւ Պ. Վալտեք-Ռուսոյի տեսակցութեանը վրայ.—Երբ Ֆրանսայի նախորդ նախարարապետը ու թղթակիցը դրօսանաւին կամրջակին վրայ առանձին կը գտնուէին, Պ. Մընիէ, դրօսանաւին տէրը, եկաւ եւ Նորվէկեան լրագրին մէկ օրինակը յանձնելով Պ. Վալտեք-Ռուսոյի, ըսաւ,—«Տեսէ՛ք, Նորվէկիոյ լրագիր մը ինչ դրեր է ձեզի համար։» Պ. Վալտեք-Ռուսօ, թերթը մէկ կողմ դրաւ եւ թղթակցին դառնալով ըսաւ.—«Անշուշտ Վիլհէլմ կայսեր հետ ունեցած տեսակցութեանս վրայ ըլլալու է։ Այդ պարագային չափէն տուիլ ուշադրութիւն կ'ընծայուի։ Այդ յանկարծապէս հանդիպումին նկատմամբ չարաձգուցութիւններ կ'ըլլան։ Մեր տեսակցութիւնը խօսակցութիւն մըն էր միայն, վասն զի Վիլհէլմ Բ. փալլուն խօսող մըն է եւ մինչեւ հրապուրիչ տեսութիւններ ունի։ Հաղարանի վրայ խօսեցանք, Նորվէկիոյ եւ մեր տարաբարեհաճութեան մասին երկրին ու մնոց ընտիրներուն նկատմամբ։ Հաղիւ թէ քաղաքական խնդիրներու վրայ խօսք եղաւ։ Կայսրը ըսաւ թէ Նորվէկիոյ մէջ դէշ տրամադրութիւն մը պիտի ըլլայ, վասն զի Նորվէկիոյ հրաշալի բնութիւնը արդիւնքն է որ մարդերը դիւրութեամբ կը մոռնան եւ գաղափարապաշտ ըլլալու։»

ՊԵՈՐԷԱ

Ճաբոնի զործունեութիւնը.—Քորէայի մասին ծրագիրները։

Բերլերապուրկէն կը հեռագրեն Գեոլնիշէ Զայթունկի թէ Ռուսիոյ մէջ մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին Քորէայի մէջ Ճաբոնի գործունէութեանը, որ ժամանակէ մը ի վեր դգալապէս զարդացած է։ Նոյն հեռագիրը կ'ըսէ թէ Ճաբոն նամակատուն մը հաստատած է Բուսնսանկի նաւահանգիստի մէջ, որ սակայն փակուած է օտարականներուն առջեւ։ Այդ նամակատան տնօրէնը՝ Ճաբոնցի մը, Թոքիօ գացեր է խնդրելու Ճաբոնի կառավարութենէն որ հեռագրական նոր գիծեր հաստատէ Սէուլ—Ինչոանկի եւ Սէուլ—Բիյոնկանկի միջեւ, ինչ որ անհրաժեշտ է Ճաբոնի շահերուն համար։ Ճաբոնի դեսպանը ծանուցեր է Քորէայի կառավարութեան թէ Մաղամրոյի մէջ ոստիկանական մնայուն խումբի մը պէտքերը պիտի հոգայ Ճաբոն։ Զունկ—Զունկի կառավարիչը ծանուցեր է Սէուլի իշխանութեանց թէ Ճաբոնի սպայակալն չորս սպաներ Սէուլի շուրջը կը պտտին, առանց նպատակին յայտնի ընելու։

ԱՒՍՏՐԻՈ—ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Պեսական պայմանագրութիւնը.— Խորհրդակցութիւնները.—Թէ ինչո՞ւ համար սեսֆ է համաձայնութիւն կնքել։

Մինչ քանի մը շաբաթ առաջ կը կարծուէր թէ խզում մը հաստատական էր Վիէննայի ու Բէյթիայի կառավարութեանց միջեւ եւ թէ պետական պայմանագրութեան մասին կատարուած բանակցութիւնները ելքի մը չպիտի յանդին, ահա՛ հիմա կը ծանուցուի թէ Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ նախարարներուն կատարած խորհրդակցութիւնները յունիս 30էն ի վեր, հաստատեան իրական ոգի մը երեւան կը բերին։ Ինչպէս կը յիշուի, Ֆրանց—Եղէգի կայսրը անձնապէս միջամտեց խնդրին եւ երկու տէրութեանց նախարարներէն մնդրեց որ լաւ կշռեն այն քաղաքական հետեւանքները, որոնք պետական պայմանագրութեան չինչնուելէն առաջ պիտի դան Արդարեւ ակներեւ էր թէ անտեսական խզման պիտի յաջորդէր քաղաքական խզում մը եւ թէ իրարու հետ մաքսային պատերազմի բռնուած երկու տէրութիւններ ոչ միայն չպիտի կրնային դաշակից մնալ, այլ եւ հաստատակամ ուղղութիւն մը եւ չատ մը կէտերու մէջ՝ հասարակաց կաղմակերպութիւն մըն ալ չպիտի ունենային անոնք։ Ասի կա սուղ ժամանակի մէջ, յանկարծակի պիտի ըլլար հռնդարական այն կուսակցութեան, որ Աւստրիայէն բաժնուիլ կ'ուզէ, եւ դաղտարար աստրեւհունդարական կայսրութեան, իրը ցամաքային մեծ տէրութիւն։ Այս մասին վիէննայէն տանուած լուրերէն կը հետեւի թէ Պ. Զէլ եւ Պ. Բէրպէր երկարօրէն քններ են երկու տէրութեանց մէջեւ գոյութիւն ունեցող մաքսային սակացոյցի եւ առեւտրական դաշնադրին ամէն մնացած կէտերը եւ թէ համաձայնութիւն մը գոյացուցեր են նախնական նիւթերու եւ ճարտարադրծական արտադրութեանց վրայ դրուելիք մաքսերու մասին։ Երկու նախարարապետներուն այս տեսակցութիւնը լաւ տպաւորութիւն առաջ բերեր է պաշտօնական շրջանակներու մէջ։ Որոշուեցաւ որ յուլիս 23ին երկու կառավարութեանց տեղեկագիրները վերսկսին իրենց խորհրդակցութիւնները՝ երրորդ ընթերցումը ընելու համար մաքսային սակացոյցի ծրագրին եւ առեւտրական դաշնադրին վրայ։ Եթէ կատարեալ համաձայնութիւն գոյանայ, խորհրդակցութեանց արդիւնքը պիտի հաղորդուի Ֆրանց—Եղէգի կայսրը, Իշլի մէջ։ Ահա՛ ինչ որ քիչ մը կը պայծառացնէ քաղաքական հորիզոնը՝ Աւստրիոյ-Հունդարիոյ մէջ, կ'ըսէ Էնսիքլոպեդիա Պիլդ։ Պէտք է յուսալ որ ո՛եւ է նոր դէպք տարաձայնութիւն չպիտի ծագի, բանակցութիւնները աւարտելէ առաջ, որովհետեւ բոլորովին անհրաժեշտ է որ Աւստրիա-Հունդարիա հարաւցին իրենց անտեսական շահերը, եթէ կ'ուզեն ապահովել երկու տէրութեանց բարգաւաճումը։ Հաշառութիւնը այն ատեն կարելի կ'ըլլայ, երբ Աւստրիա-Հունդարիա իրենց հրապարակները իրարու տալու բանան։ Թերեւս այդ պատճառաւ քիչ մը վիճաստի հունդարական ճարտարարուեստը, բայց ամենայն բաւական հղոր տարր մը չէ Հունդարիոյ մէջ, որպէս զի անոր համար զոհուին այն մեծ եւ ընդհանուր շահերը, որոնք իրարու կը կապեն երկու երկիրները։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՍԷՆՏԻՊԱՆԵՐԸ

«Թայմզ»ի մէկ շահեկան թղթակցութիւնը.— Ինչո՞ւ սենսիֆանները բայխարեցին դասապարտուած են.— Ամերիկեան եւ անգլիական սենսիֆաները։

Թայմզ Մ. Նահանդներէն գրուած շահեկան թղթակցութիւն մը կը հրատարակէ որ կը դուշակէ թէ եւրոպական, ճարտարադրծական եւ քաղաքական սէնտիքաները պիտի նպաստակ ունին կործանելու ամէն նախաձեռնութիւն եւ մրցում, ի նպաստ հարուստ շահագէտներու։ Այդ հակայական սէնտիքաները ապրելու չեն սահմանուած, քանի որ այնպիսի թերութիւններով աշխարհ եկած են որով իրենց վախճանը կը դուշակուի։ Այդ թերութիւններէն գլխաւորը դրամագլխի չտուութիւնն է։ Առանց դրամ վճարելու, ձեռք չանցուելիք ո՛եւ է ձեռնարկ եւ երբ սենսիֆքայի վերածուի առեւտրական ձեռնարկ մը, ապրանքին գինը իր արժէքին աւելի սուղ չարժէր։ Բայց եթէ սէնտիքային կողմէ աւելի չվճարուի, գործատէրերը չպիտի ուզեն համաձայնիլ։ Սէնտիքային նպաստին և ածխոյն ալ դրամագլուխին խառնել, եւ ատոր համար ալ հարկ է լաւ գին մը տալ։ Այսպէս Պղպատի եւ Ոսկեսնոսի սէնտիքաները չափազանց դիներ վճարեցին։ Իրը հետեւանք այս կացութեան, սէնտիքան իր գոյքէն աւելի պարտական պիտի մնայ։ Շահադիտները այս առարկութեան կը պատասխանեն թէ մրցակցութիւն չըլլալուն պատճառով չահերը կ'աւելնան. սակայն փորձառութիւնը մեզի ցոյց կու տայ թէ իրականին մէջ ճիշդ չեն այդ հաշիւները։ Օրինակի համար Սէլթ Իւնիոն սէնտիքան, որ 1888ին կազմուած է Անգլիոյ մէջ, 100 միլիոն ֆրանք դրամագլխով, 1889ին հարիւրին տասը չան ձգելէ յետոյ, 1896ին հարիւրին մէկ չան արտադրած է, իսկ 1897էն ի վեր բնաւ չան չի ձգեր։ Ուրիշ անգլիական սէնտիքա մը, Սլեքթիներու ընդհանուր Ընկերութիւնը, որ 212 միլիոն ֆրանք դրամագլուխով կազմուած է, իր ապրանքներուն վրայ եղած դիներու կեդծ բարձրացումէ մը յետոյ, միեւնոյն վիճակին մատնուած է։ Ամերիկեանի միւս կողմը այնպէս կարծուեցաւ որ անդլիական սէնտիքաներուն քայքայման պատճառն է Ամերիկեան մրցակցութիւնը եւ ո՛չ թէ սէնտիքաներու յատուկ թերութիւն մը։ Բայց պէտք է աւելցնել թէ ամերիկեան սէնտիքաներն ալ միեւնոյն վիճակին մատնուեցան։ Ինչպէս կը յիշուի, Ֆրանց—Եղէգի կայսրը անձնապէս միջամտեց խնդրին եւ երկու տէրութեանց նախարարներէն խնդրեց որ լաւ կշռեն այն քաղաքական հետեւանքները, որոնք պետական պայմանագրութեան չինչնուելէն առաջ պիտի դան Արդարեւ ակներեւ էր թէ անտեսական խզման պիտի յաջորդէր քաղաքական խզում մը եւ թէ իրարու հետ մաքսային պատերազմի բռնուած երկու տէրութիւններ ոչ միայն չպիտի կրնային դաշակից մնալ, այլ եւ հաստատակամ ուղղութիւն մը եւ չատ մը կէտերու մէջ՝ հասարակաց կազմակերպութիւն մըն ալ չպիտի ունենային անոնք։ Ասի կա սուղ ժամանակի մէջ, յանկարծակի պիտի ըլլար հռնդարական այն կուսակցութեան, որ Աւստրիայէն բաժնուիլ կ'ուզէ, եւ դաղտարար աստրեւհունդարական կայսրութեան, իրը ցամաքային մեծ տէրութիւն։ Այս մասին վիէննայէն տանուած լուրերէն կը հետեւի թէ Պ. Զէլ եւ Պ. Բէրպէր երկարօրէն քններ են երկու տէրութեանց մէջեւ գոյութիւն ունեցող մաքսային սակացոյցի եւ առեւտրական դաշնադրին ամէն մնացած կէտերը եւ թէ համաձայնութիւն մը գոյացուցեր են նախնական նիւթերու եւ ճարտարադրծական արտադրութեանց վրայ դրուելիք մաքսերու մասին։ Երկու նախարարապետներուն այս տեսակցութիւնը լաւ տպաւորութիւն առաջ բերեր է պաշտօնական շրջանակներու մէջ։ Որոշուեցաւ որ յուլիս 23ին երկու կառավարութեանց տեղեկագիրները վերսկսին իրենց խորհրդակցութիւնները՝ երրորդ ընթերցումը ընելու համար մաքսային սակացոյցի ծրագրին եւ առեւտրական դաշնադրին վրայ։ Եթէ կատարեալ համաձայնութիւն գոյանայ, խորհրդակցութեանց արդիւնքը պիտի հաղորդուի Ֆրանց—Եղէգի կայսրը, Իշլի մէջ։ Ահա՛ ինչ որ քիչ մը կը պայծառացնէ քաղաքական հորիզոնը՝ Աւստրիոյ-Հունդարիոյ մէջ, կ'ըսէ Էնսիքլոպեդիա Պիլդ։ Պէտք է յուսալ որ ո՛եւ է նոր դէպք տարաձայնութիւն չպիտի ծագի, բանակցութիւնները աւարտելէ առաջ, որովհետեւ բոլորովին անհրաժեշտ է որ Աւստրիա-Հունդարիա հարաւցին իրենց անտեսական շահերը, եթէ կ'ուզեն ապահովել երկու տէրութեանց բարգաւաճումը։ Հաշառութիւնը այն ատեն կարելի կ'ըլլայ, երբ Աւստրիա-Հունդարիա իրենց հրապարակները իրարու տալու բանան։ Թերեւս այդ պատճառաւ քիչ մը վիճաստի հունդարական ճարտարարուեստը, բայց ամենայն բաւական հղոր տարր մը չէ Հունդարիոյ մէջ, որպէս զի անոր համար զոհուին այն մեծ եւ ընդհանուր շահերը, որոնք իրարու կը կապեն երկու երկիրները։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՍԷՆՏԻՊԱՆԵՐԸ

«Թայմզ»ի մէկ շահեկան թղթակցութիւնը.— Ինչո՞ւ սենսիֆանները բայխարեցին դասապարտուած են.— Ամերիկեան եւ անգլիական սենսիֆաները։

Թայմզ Մ. Նահանդներէն գրուած շահեկան թղթակցութիւն մը կը հրատարակէ որ կը դուշակէ թէ եւրոպական, ճարտարադրծական եւ քաղաքական սէնտիքաները պիտի նպաստակ ունին կործանելու ամէն նախաձեռնութիւն եւ մրցում, ի նպաստ հարուստ շահագէտներու։ Այդ հակայական սէնտիքաները ապրելու չեն սահմանուած, քանի որ այնպիսի թերութիւններով աշխարհ եկած են որով իրենց վախճանը կը դուշակուի։ Այդ թերութիւններէն գլխաւորը դրամագլխի չտուութիւնն է։ Առանց դրամ վճարելու, ձեռք չանցուելիք ո՛եւ է ձեռնարկ եւ երբ սենսիֆքայի վերածուի առեւտրական ձեռնարկ մը, ապրանքին գինը իր արժէքին աւելի սուղ չարժէր։ Բայց եթէ սէնտիքային կողմէ աւելի չվճարուի, գործատէրերը չպիտի ուզեն համաձայնիլ։ Սէնտիքային նպաստին և ածխոյն ալ դրամագլուխին խառնել, եւ ատոր համար ալ հարկ է լաւ գին մը տալ։ Այսպէս Պղպատի եւ Ոսկեսնոսի սէնտիքաները չափազանց դիներ վճարեցին։ Իրը հետեւանք այս կացութեան, սէնտիքան իր գոյքէն աւելի պարտական պիտի մնայ։ Շահադիտները այս առարկութեան կը պատասխանեն թէ մրցակցութիւն չըլլալուն պատճառով չահերը կ'աւելնան. սակայն փորձառութիւնը մեզի ցոյց կու տայ թէ իրականին մէջ հիշեալ այդ հաշիւները։ Օրինակի համար Սէլթ Իւնիոն սէնտիքան, որ 1888ին կազմուած է Անգլիոյ մէջ, 100 միլիոն ֆրանք դրամագլխով, 1889ին հարիւրին տասը չան ձգելէ յետոյ, 1896ին հարիւրին մէկ չան արտադրած է, իսկ 1897էն ի վեր բնաւ չան չի ձգեր։ Ուրիշ անգլիական սէնտիքա մը, Սլեքթիներու ընդհանուր Ընկերութիւնը, որ 212 միլիոն ֆրանք դրամագլուխով կազմուած է, իր ապրանքներուն վրայ եղած դիներու կեղծ բարձրացումէ մը յետոյ, միեւնոյն վիճակին մատնուած է։ Ամերիկեանի միւս կողմ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Նախնական դատարանին անդամներէն Բաղրպ էֆ. առժամեայ անդամ Մէհմէտ Էմին ու Մուսա էֆ. եւ օգնական անդամ Մուսա Մէղրախի էֆ. կ'ըսէ Իգտամ, ապօրէն ընթացքի մէջ գտնուելնուն համար դատաստանի պիտի ենթարկուին։

ԲԱՂԴԱՒՈՐ ՏՂԱՆ.— Անցեալ օր ծանուցինք թէ Ամերիկացի մը Իզմիրցի հրեայ տղայ մը որդեգրած է իր մեռած որդուն նմանելուն համար։ Վերջին լուրի մը նայելով, տղուն մայրը սակարկութեան չէ հաւանիր, որով տղան նորէն իր հօրը ու մօրը քով մնացեր է։ Ամերիկացին որ Ա. թէնք գացած է, նորէն Իզմիր պիտի դառնայ, սակարկութիւնը աւարտելու համար։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ.— Զմիւռնիայի բարձրագոյն վարժարանի աղնուականներու դասարանէն Հասան Շանի պէյ, ծրագիր մը մատուցանելով Մեծ–Եպարքոսին, կարգ մը միջոցներ առաջարկեց տուքերու գանձման մասին, մանաւանդ կալուածներու առուծախին առթիւ։ Ծրագրին տէրը նկատելով որ շատ մը կալուածներու գինը առուծախի ատեն իսկականէն շատ վար կը նշանակուի՝ կալուածատուրքը քիչ տալու համար, այդ մասին կ'առաջարկէ որ թաղերու իմամները ու մուխթարները ներկայ ըլլան առուծախի գործողութեան եւ, մինչեւ որ անոնց կողմէ իլմոխապէր չտրուի, առուծախի գործողութիւն չկատարուի. նաեւ եթէ արժէքը իսկականէն վար նշանակուած է, ոստիկանութեան եւ ուրիշ պաշտօնեաներու կողմէ իմաց տրուի. այդ պարագային իմամները ու մուխթարները պատժուին, կալուածատէրն կրկին կալուածատուրք առնուի, իմաց տուողներուն դրամական պարգեւ մը տրուի եւայլն։ Հասան Շանի պէյ իբրեւ օրինակ ցոյց տուած է Բումիլի Հիսարի մէջ Ռոպերթ Քոլէճի ծախուած դեղին մը՝ որուն 560 ոսկի գին նշանակուած է, մինչդեռ 1800 ոսկիի վաճառուած է։

ԶԱՄԼԸՃԱՅԻ կողմ, երէկ, ձէլալ անուն մարդ մը, գինով վիճակի մէջ, դաշոյնով ինքզինքը կուրծքէն զարկաւ. պատճառը՝ մօրը հետ ունեցած անհամաձայնութիւնն էր։

VIN DE PEPTONE

Ցաւութեան միջոցին յանախադէպ են ստամոքսի կծկումները, փսխումները, նոյն իսկ ամէնէն անմնա մուտդները առնուած ատեն։ Վեն տը Բէբթոն տը Նաբոթ, իբր առաջին կարգի մնունդ, ուժերը կը վերանորոգէ, եւ այդ անպատեհութեանց առաջքը կ'առնէ։

ՕՍՄ. ՀԱՆ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ա.ԶԳ.— Շերամաբուծական մրցումներու վրայ դրուած նոր կանոնագրին համաձայն, Թողեալ Հասոյթներու ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը հրատարակէ ցանկը ամէն անոնց, որոնք մրցանակ շահեցան այն շերամաբուծական Յուցահանդէսին մէջ, որ կատարուեցաւ Աստարազար (Իզմիր), Հանր. Պարտքի Վարչութեան կեդրոնատեղին, յունիս 21/4 յուլիսին, այս մասին հաստատում քննիչ մասնախուզիչին առջեւ։ Մրցանակները բաշխուեցան յունիս 24/7 յուլիսին, Իզմիրի կառավարչական ապարանքին մէջ, կառավարիչ պէյին նախագահութեամբ եւ ի ներկայութեան Երկրագործական Նախարարութեան քննիչ Ճէմիլ պէյի, Հանր. Պարտքի Վարչութեան մասնագէտ–գործակալ Պ. Տիլովըզքիի, եւ տեղւոյն մանրանի տերերէն մէկուն եւ հնտաբանի մը, ինչպէս նաեւ Իզմիրի բարձրագոյն պաշտօնատարներուն եւ երեւելիներուն։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
8/21 Յուլիս 1902

ՄՐՑԱՆԱԿ ՇԱՀՈՂՆԵՐՈՒՆ ՑԱՆԿ

Ա. Մաս. Թարմ խոզակներ.— Այս մրցումին մէջ վարձատրութեան արժանացան հետեւեալները.— 1. Հաճի Պօղոս Տէյիրմէնճեան՝ Բրուսաբրէն, 1020 զրուշ, ոսկի միտալ, խոզակին տեսակը՝ Պաղատատ։ 2. Բէօքճիզատէ Հաճի Անմէտ՝ Աստարազարէն, 800 զ., ոսկի միտալ, եւրոպական խոզակ։ 3. Նէմճիօղլու Հաճի Յակոբ աղա՝ Աստարազարէն, 800 զ., արծաթ միտալ, խոզակին տեսակը՝ Մասուրա։ 4. Պուլութեան Եղբարք՝ Իզմիրէն, 700 զ., արծաթ միտալ, տեսակ՝ Պաղատատ։ 5. Դրիգոր Բաղիկեան՝ Աստարազարէն, 600 զ., արծաթ միտալ, տեսակ՝ Պաղատատ։ 6. Տոքթ. Թիւլպէնտեան Մինաս էֆ.՝ Աստարազարէն, 600 զ., պղինձէ միտալ, տեսակ՝ Պաղատատ։ 7. Կալիպ էֆ.ի եղբայր Հագգը էֆ.՝ Աստարազարէն, 500 զ., պղինձէ միտալ, տեսակ՝ Պաղատատ։ 8. Էէմիրճի Մէհմէտ Ուսթա՝ Աստարազարէն, 400 զ., պղինձէ միտալ, տեսակ՝ Պաղատատ։ 9. Յովհաննէս Քիւրքեան՝ Աստարազարէն, 300 զ., պղինձէ միտալ, տեսակ՝ Պաղատատ։

Բ. Մաս. Խոզակ հասցնելու համար պէտք եղած կազմածներ.— Այս մրցումին մէջ վարձատրութեան արժանացան հետեւեալները.— 1. Օսման Զաւուշ՝ Լաղ Զիթթիկէն, 500 զրուշ, ոսկի միտալ, ցուցադրուած կազմածը՝ կնիւնով (ապզ) չինուած վանդակ։ 2. Հաճի Արթին Զիլլինկիրեան՝ Աստարազարէն, 500 զ., արծաթ միտալ, թելավանդակ։ 3. Յովհաննէս Կէնճեան՝ Աստարազարէն, 400 զ., արծաթ միտալ, Տաւնի դրութեամբ խոզակի հիւղակ։ 4. Հաճամճի Օսման էֆ.՝ Աստարազարէն, 400 զ., պղինձէ միտալ, թելավանդակ։ 5. Եորկի Բաղաջլու՝ Աստարազարէն, 300 զ., պղինձէ միտալ, Տաւնի դրութեամբ խոզակի հիւղակ։ Իզմիրէն Պուլութեան Եղբարց, Հաճի Պօղոս Տէյիրմէնճեանի եւ Տոքթ. Միհրան էֆ. Թիւլպէնտեանի կողմէ ցուցադրուած կազմածներն ալ թէեւ վարձատրութեան արժանացան, բայց կանոնագրին համաձայն մրցանակներու կուսակումը արգիլուած ըլլալով, ասոնք մրցումէ դուրս նկատուեցան։

Գ. Մաս. Հունտերու արտադրութեան գործածուած առարկաներ.— Այս մրցումին մէջ, Պուլութեան Եղբարց ցուցադրած կազմածները թէեւ վարձատրութեան արժանի դատուեցան, բայց Պուլութեան Եղբայրները արդէն թարմ խոզակներու մրցումին մէջ վարձատրուած ըլլալով, այս անգամ մրցումէ դուրս նկատուեցան։

Դ. Մաս. Զանազան կազմածներ.— Այս մրցումին մէջ վարձատրութեան արժանացան հետեւեալները.— 1. Զէրկեան Մկրտիչ էֆ.՝ Աստարազարէն, 500 զ., արծաթի միտալ, ցուցադրուած կազմածը՝ Թթենիի տերեւներուն համար ձմեռնային մեքենայ։ 2. Իսմէթ պէյ՝ Համիտիէէն, 300 զ., պղինձէ միտալ, չերամներու փոխադրութեան համար վանդակ։ Իզմիրէն Պուլութեան Եղբայրները թէեւ այս մրցումին մէջ ալ վարձատրութեան արժանի դատուեցան, բայց խոզակներու մրցումին մէջ արդէն վարձատրուած ըլլալով՝ կանոնագրին համաձայն մրցումէ դուրս նկատուեցան։ Բայց ուրիշ մրցումներու մէջ ցուցադրած զանազան կազմածներն ալ վարձատրուած ըլլալով, պատուոյ ցիշատակութիւն մը եղաւ անոնց։

* *

Ստորագրեալներս՝ կը յայտարարենք թէ Կայս. Իրատէով Աստարազարի Հանր. Պարտքի Վարչութեան պաշտօնատեղին բացուած մրցումին մէջ ցուցադրուած թարմ խոզակները, խոզակ հասցնելու համար պէտք եղած կազմածները եւ ուրիշ զանազան կազմածները քննելէ ետքը, վերոյիշեալ 16 ցուցադրիչները վարձատրութիւններ ստացան եւ պատուոյ ցիշատակութեան վկայական մը տրուեցաւ ցուցադրիչի մը։

Նախագահ ՄՈՒՍԱ ՔԵԱՋԻՄ
Անդամներ ՄԷՀՄԷՏ ՁԷՄԻԼ, ՏԻՊՕՎԼԷԻ,
ՄԻՀՐԱՆ ԵԼՄԱԵԱՆ, ԶԱՒՕՇԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարքը, այս առաւօտ, Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նախագահեց Նպատից Ցանձնաժողովին։ Նորընտիր Ցանձնաժողովի անդամները, դրեթէ ամէնքն ալ ներկայ էին, բացի Մարթէն էֆ. Յակոբեանէ, որ դեռ կը պնդէ իր հրաժարականին վրայ։ Ցանձնաժողովը նախնական խորհրդակցութիւններ կատարեց եւ կարգ մը անօրինութիւններ ըրաւ։

—Ռուսական դեսպանատան Ս. Թարգման Պ. Մաքսիմով, այս առաւօտ, Ս. Պատրիարք Հօր այցելութիւն տուաւ։

—Բարիզի Տ. Վռամշապուհ քահանան եւ մատուռին հոգաբարձութիւնը Պատրիարքարան ծանուցեր են թէ տեղւոյն հայ գաղութը եկեղեցիէ զուրկ ըլլալով՝ Ազգասէր Մանթաչեանց ընդուներ է Բարիզի առաջնակարգ թաղին մէջ իր անձնական ծախքովը եկեղեցի մը կառուցանել, որուն հիմնարկէքի հանդէսը կատարուեր է յուլիս 21ի ուրբաթ օրը, նախագահութեամբ Եւրոպայի Առաջնորդ Տ. Գէորգ եպիսկոպոսի եւ յոյս կայ թէ հիմնարկէքի օծումը տեղի պիտի ունենայ մօտ օրէն։

—Մայրաքաղաքիս ֆրանսական դեսպանատան Բ. Թարգման Պ. Լբտու չնորհակալութիւն յայտներ է Ս. Պատրիարքին՝ այն շնորհաւորութեանց համար զոր Ն. Սրբազնութիւնը յայտնած էր, Պատուոյ Լէգէոնի պատուանշանը ընդունելուն առթիւ։

—Եէնիգիւղի մէջ Թաղ. Խորհուրդի ընտրութիւնը կատարուեր է կիրակի օր եւ տեղեկագիրը ղրկուեր է Պատրիարքարան։

—Պայազիտի Առաջն. Տեղապահ Տ. Էմմանուէլ վարդապետ Պալեան Յունիս 22ին կարին հասնելով տասը օր հիւրընկալուեր է առաջնորդարանին մէջ. յուլիս 1ին մեկներ է իր պաշտօնատեղին։

—Երէկ, Բերայի Խաչեան վարժարանի ամառերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ։ Հանդէսին կը նախագահէր Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս։ Խաչեան վարժարանը այս տարի 18 շրջանաւարտներ ունի, որոնք են Օրիորդք Աղնիս Մէրտինեան, Ազատնի Պապիկեան, Աղաւնի Թռչունեան, Աղաւնի Տ. Մեսրոպեան, Արուսեակ Դարպասեան, Դայանէ Տիրմէնեան, Երեւակ Մոմճեան, Զապէլ Բարաղամեան, Խօժէնի Եիւզպաշեան, Խօժէնի Ժամկոչեան, Մանիչակ Երէցեան, Մարիամ Մաքզարեան, Նուարդ Էօմիւրեան, Նուարդ Լիմոնճեան, Պէսթրիս Գրիգորեան, Սաթենիկ Բէչեան, Վարդանոյշ Յովակիմեան։ Ասոնք յառաջիկայ տարեշրջանին պիտի կազմեն Լրացուցիչ Դասընթացքի առաջին կարգը։ Յառաջիկայ տարի, աշակերտուհիներու Լրացուցիչ Բ. Դասընթացքէն դատ պիտի կազմուի նաեւ Բարձրագոյն Դասընթացքի Բ. կարգը։ Խաչեանի շրջանաւարտուհիները Ուսումնական Խորհուրդին կողմէ կարգուած Ցանձնաժողովին առջեւ քննութիւն պիտի անցնեն։

—Մկրտիչ էֆ. Մէղսուրեանի աղջիկը՝ տիկին Սուլթանիկ Ս. Գալշրնեան յաջողապէս անցնելով իր քննութիւնները, վկայական ստացեր է Բարիզի ատամնաբուժական վարժարանէն։

—Տնտեսական Խորհուրդը դումարուեցաւ երէկ Պատրիարքարանի մէջ եւ զբաղեցաւ հետեւեալներով.— Կէսիք Փաչայի եկեղեցւոյ տեսչական Գասրիա Լիմիտիի գնային մէկ մասին վճռամամբ արդիւնքը առնելու չենութեան յանկացուելու խնդրոյն վրայ առաջադրեալ բանակցութիւնը ընելու համար, որոշուեցաւ վերասին հրաւիրել Թաղ. Խորհրդոյ գլուխը՝ Խորհրդոյ յանձնիկայ նիստին։— Ի գլուխս Թիւն հաղորդուեցաւ Տնտես. Խորհրդին Ս. Պատրիարքին մէկ պաշտօնագիրը, որով կը ծանուցուէր թէ Խորհրդոյ կողմէ տրուած բացատրութեանց վրայ Դասրմ Փաչայի առժամեայ Թաղ. Խորհրդոյ պաշտօնը վերջացեալ համարելով հրամանագրուած է Թաղ. Խորհրդոյ, նոր ընտրութիւն կատարուելու համար։— Եէնիգիւղի եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշիւները, սկսեալ 1896 մայիս 1է ցվերջ դեկտ. 1901 տարւոյ, կեդր. համարակալութեան կողմէ մատուցուած տեղեկագրի վրայ քննելով վաւերացուց եւ իր գոհունակութիւնը յայտնեց Թաղ. Խորհրդոյ բարւոք մատակարարութեան համար։— Գումգապուի Մայր եկեղեցւոյ եւ Պէշիկթաշի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ հաշիւներուն մասին հարկ եղած քննութիւնները կատարելով վերջնական քննութիւնը յաջորդ նստին վերապահեց։— Սկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշիւները՝ սկսեալ 1897 մայիս 1է ցվերջ նոյեմբերի 1901 տարւոյ, մատուցուած ըլլալով Տնտես. Խորհրդոյ, յանձնուեցաւ կեդր. համարակալութեան, ի նախաքննութիւն եւ ի տեղեկագրութիւն։— Պատրիարքարանի նշանախօսութեանց յատուկ խաչի տուփերուն պատրաստութիւնը նուազագրդով կատարելու համար, որոշեց հրաւիրել նոյն գործը ստանձնել փափաքող արհեստաւորները, յատուկ ծանուցմամբ։ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը 1901 տարւոյ մատակարարութեան հաշիւները ըստ օրինի մատուցած էր Տնտեսական Խորհրդոյ՝ ի քննութիւն։ Ցանձնուեցաւ կեդր. համարակալութեան ի նախաքննութիւն եւ ի տեղեկագրութիւն։ Սկիւտար Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը արտօնութիւն խնդրած էր ի նորոյ քարաչէն կառուցանելու եկեղեցւոյն եռաւէր կողմը գտնուած զգեստեղինաց եւ սպասուց պահպանութեան համար ժամանակին չենուած վայտեայ չէնքը։ Տնտեսական Խորհուրդը քննութիւն կատարելով՝ ընդունեց առաջարկութիւնը եւ որոշեց յայտարարել Ս. Պատրիարքին, հարկ եղած արտօնութիւնը շնորհուելու համար։ Բերայի եկեղեցւոյ քանչէլէրի արոց մասին Թաղական Խորհրդոյ կողմէ Ս. Պատրիարքին ուղղեալ պատասխանագիրը Տնտեսական Խորհրդոյ կողմէ ուշադրութեան առնուելով, ըստ յանձնարարութեան Ն. Սրբազնութեան, եւ առ. այն հարկ եղածը տեղւոյն համար, որոշեց հրաւիրել նոյն Թաղական Խորհուրդը որ մատուցանէ Բերայի եկեղեցեաց օրնուակին 1901 տարւոյ մատակարարութեան հաշիւները՝ Շիշլիի գերեզմանատան մատակարարութեան հաշիւներուն հետ։ Խորհուրդը նկատելով որ կարգ մը Թաղական Խորհուրդներ առանց Պատրիարքարանի գիտութեան ինքնին յարաբերական գործողութեանց կը ձեռնարկեն կալուածական վարձքերու եւ այլ խնդրոց նկատմամբ, որոշեց այս պարագան յանձնել Ս. Պատրիարքին նկատառման, խնդրելով որ այս մասին հանի կարեւորը պատուիրել առ որ անկ է, այդ կանոնական ձեւակերպութեանց պահպանութեանը համար։

—Երեքշաբթի օրուընէ սկսեալ թերթիս չորրորդ էջին մէջ սկսած ենք հրատարակել Նշանաձի մը նամակները առ իր մեծ հայրը անուն նամակներու շահեկան շարք մը, որոնք վստահ ենք թէ անսորժոյ պիտի կարդացուին մեր ընթերցողներուն եւ ընթերցողներուն կողմէ, մանաւանդ որ թարգմանիչն է Օր. Նեղնիկի Պալարեան, որուն մէկէ աւելի յաջող թարգմանութիւնները այս էջերուն մէջ հաճոյքով կարդացուած են։

ԿԻՐԱՍՈՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԻՐԱՍՈՆ, 4 Յուլիս

Բաղաքիս Լուսաւորչեան երկսեռ տարրական նախակրթարանի ամառերջի հրապարակային հարցաքննութիւնները յունիս 10—21 տեւեցին եւ 25ին՝ երեքշաբթի օր՝ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիի մէջ պարզ հանդէսով մը տեղի ունեցաւ արական ուսանողներուն Ա. Բ. Դ. եւ Դ., իսկ իգականին՝ Ա. Բ. Գ. կարգերու վիճակագրութիւնները բաշխումը ի ներկայութեան երկսեռ ժողովրդեան։ Արական եւ իգական Դ. կարգի շրջանաւարտներու վկայականներու բաշխման հանդէսն ալ կիրակի օր, յունիս 30ին, կատարուեցաւ։ Երկսեռ հոգ բաղմութիւն մը դրաւած էր եկեղեցին, ուր կը նշմարուէին մէկ քանի օտարազգիներ ալ։ Հանդէսը սկսաւ ժամը 5ին, Համիտի քայլերգով՝ զոր ուսանողները դաշնակի հետեւողութեամբ երգեցին, ներկաները յոտնկայս ունկնդրեցին։ Տեղի ունեցան արտասանութիւններ եւ արտասանութիւններ, մանաւանդ կարմիր համազգեստով ծաղկոցի փոքրիկ օրիորդները իրենց սիրուն երգերով եւ յոյժ ծիծաղաշարժ արտասանութեամբ քանիցս ժողովուրդէն ծափահարութիւններ խլեցին. տեղն է ըսել թէ դժբաղդաբար ի չդոյէ մանկապարէզի, ծաղկոցը իբր այն կը ծառայէ, թէեւ սպասուած արդիւնքը չէ՛ կարելի ձեռք բերել. այս կէտը պաշտօնական մարմիններու, նաեւ ուսումնասէր աղնիւ ծնողքներու ուշադրութեան կը յանձնենք, յառաջիկայ շրջանին առթիւ։

Ինը շրջանաւարտներէն չորը՝ իրենց աւարտական ճառերը կարդացին հայերէն, թուրքերէն եւ ֆրանսերէն. իսկ եօթը ուսհիներէն ալ երկուքը, որոնք կ'ընդմիջուէին երգերով. հուսկ յետոյ վարժարանները բարեկան տնօրէն կարապետ էֆ. Թուխմանեան պարգային խիստ յարմար եւ գեղեցիկ բանախօսութիւն մը ըրաւ, զլխաւորապէս պարզելով իր սահման լեղուով «Թէ ինչ է մարդը բաւէն ընդարձակ առումովը, եւ ինչ են իր պարտականութիւնները։» Վկայականներու բաշխումին առեն տնօրէնը կարդ մը ազդուցուցիչ դարձուածներ ուղղեց շրջանաւարտներուն՝ դպրոցէն դուրս կեանքի մէջ յաջողելու համար։ Յետոյ երկսեռ շրջանաւարտները սկսան երգել մեկնամաղձոտ կերպով «Մնաք բարեաւ»ի սիրաղդեցիկ երգը, որուն պատասխանեցին հանդէս ուսանողները երգելով արտադրեալ «Երթաք բարեաւ»ը։ Տ. Ներսէս քահանայ քանի մը խօսք ուղղելով շրջանաւարտներուն, պատգամելով մը փակեց հանդէսը։

—Զարմանք լսեցինք թէ, Վիճակիս Առաջնորդ Տ. Եղնիկ վարդապետ Պալաեան, վերջերս իր մէկ գրութեամբը, ուղղուած տեղւոյս իր Փոխանորդ քահանային եւ նամակ մը ալ Թաղ. Խորհուրդին, կը հրաժարեցնէ այս վերջինը իր պաշտօնէն, հրամայելով իսկոյն առանց թուելու պատճառները տակայն, քահանային յանձնել կնիք, տոմար, հաշիւ եւայլն. իսկ առժամեայ նոր Թաղ. Խորհուրդ մը կազմելու համար ընտրելիներու ցանկ մը կը պահանջէ իր Փոխանորդէն։ Առաջնորդին այս քմահաճ տնօրինութեանը վրայ կիրաստնցիները ցաւած եւ յուզուած ըլլալով՝ 150ի մօտ տարագրութեամբ հանրագրութիւն մը Պատրիարքարան ղրկեցին, մէկ մը ալ Վիճակիս Դաւառական Ժողովին, որոնցմով ժողովուրդը անաչառօրէն կը պաշտպանէր իր թաղականութիւնը, կը յայտնէր խորին գոհունակութիւն եւ կը բողոքէր Առաջնորդ Ս. Հօր ապօրինի որոշման դէմ. սա ճշմարիտ է թէ կիրաստնցին իր պարտաճանաչութեամբը՝ անոր տեղը այցեցած մինչեւ վճռած ըլլալով Մուղթան ու պողին՝ արժանավայել կերպով յարգեց ու պատուեց նաեւ իր Առաջնորդը, ինչպէս սիրած ու յարգած է նաեւ ամէն եկող գացող Առաջնորդները։ Կը համաձայնինք ըսել թէ, Եղնիկ վարդապետ իր քահանայքին համեմատ երբէք չէ կարող հրաժարեցնել՝ ըստ օրինի ընտրեալ ու վաւերացեալ եւ երեք տարիէ ի վեր անձնուիրաբար պաշտօնավարող թաղականութիւն մը։ ԴՐԻՋ

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԷԼ)

ԲԱՐԻԶ, 23 յուլիս.— Միջազգային վարժարաններու մայրապետներուն մեկնումին առթիւ քանի մը հարիւր հոգի հաւաքուեցան Թէրնի պղտոտային եկեղեցիին առջեւ։ Աւելի կիներէ ու երիտասարդներէ կը բաղկանային։ ատոնցմէ ոմանք, ինչպէս նաեւ երեսփոխան Բիւկլի Քոնթի պահակնոց տարուեցան, բայց այս վերջինը քիչ եօթը արձակուեցաւ։

ՏՐԻԶՏՍ.— Սաքսոնիոյ թագաւորը ցնդղատապէ կը տառապի որ թեթեւ է. բայց անկողնէն չելլեր։

ԻՇԼ.—Սաքսոնիոյ դահժառանգ իշխանը հոս հասաւ՝ Ֆրանց Եոսէֆի կայսեր իմաց տալու Ժորժ թագաւորին գահակալութիւնը։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ (Պաւսօնական).— Մուչայի մէջ մինչեւ հիմա քուլէրայէն երկու հարիւր տասը դէպքեր եւ հարիւր քառասունչորսօթը մահեր պատահած են։ Մուչայէն փախած կին մը մեռեր է Դահիրէի մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Կ'ըսուի թէ Լտուարտ թագաւորը մտադիր է նախագահել մասնաւոր Խորհուրդին, որ յուլիս 26ին պիտի դումարուի։

—Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցում եղաւ առդ. Լէյտսի հարաւային Ափրիկէ վերադառնալուն նկատմամբ։ Դաղթային նախարար Պ. Չէմպրլէն յայտարարեց թէ ափրիքանէր ծագում չունեցող եւ պատերազմին մասնակցող անձերուն հարաւային Ափրիկէ վերադարձը պիտի չարգիլուի։

ՀԱՄՊՈՒՐԳ.—Բրիմուս չոգենաւը ընկղմած տեղէն հանուեցաւ։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԲԱՐԻԶ, 23 յուլիս.—Ռաս Մաքոնէն, այսօր, Պ. Լուպէի ներկայանալով հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց։

ԼՈՆՏՈՆ.—Նախարարապետ Պ. Պալֆուր, Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ Թրանսվալ վերադառնալը, բայց ի Պոէրներէն, արգելուած է անոնց որոնք վերջին պատերազմին Անգլիոյ դէմ կռուեցան։

—Կը ծանուցուի թէ մօտերս Քոնոթի դուքսը Իրլանդայի փոխարքայ պիտի կարգուի։

ՊԼԷՐԼԻՆ.—Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Վիլհէլմ կայսրը Թրուտեէմ հասեր է։

ԲԱՐԻԶ.— Այսօր Նորէն միջադէպեր պատահեցան ի Նպատ մայրապետներուն։ Հակառակ միջադէպեր ալ պատահեցան. ոստիկանութիւնը ցրուեց։

ԱԹԷՆԻ.— Միջազգային եկմտական յանձնաժողովը ծանոյց օտար արտէրերուն թէ յունիսին կատարուած դանձումներու գումարն է 3,200,000 տրամի։

ԲԱՐԻԶ.—Մերկոյսի անդամներու մէկ երրորդին նորոգումը տեղի պիտի ունենայ 1903 յունվարին։

—Երէկ ձերբակալուած բոլոր մարդիկ ազատ արձակուեցան, բայց Պ. Ֆրանսուա Բօրէ դատի պիտի քաշուի, ոստիկաններուն դիմադրած ըլլալուն համար։

—Կը կարծուի թէ Բարմանթիէ պղտոտային կրօնական միաբանութեանց վարժարաններու փակման հետեւանօք, երէկ ծագած միջադէպերը այսօր ալ պիտի կրկնուին։

—Բարիզի մէջ բոլոր հակակրօնական կանոնները կը հրաւիրուին այս իրիկուն Բանթէոնի հրապարակը։

ԼՈՆՏՈՆ.—Նախարարական փոփոխութեանց վրայ շատ կը խօսուի։ Կը կարծուի թէ Պ. Ճորճ Ուիտհէմ առաջիկայ Իրլանդայի նախարար պիտի մնայ, բայց նոր դպիրքին մէջ ուրիշ պաշտօն մը ալ պիտի ունենայ։ Լորտ Բատոկան, Իրլանդայի փոխարքան, որ հրաժարեցաւ, իրեն յաջողող պիտի ունենայ կամ Տըրլիի կոմսը եւ կամ Բէմպրոքի կոմսը։ Զէթլանտի մարքիզին համար ալ խօսք կայ։ Վերջին լուրի մը նայելով, գաղթային նախարարին որդին Պ. Օսթէն Զէմպրլէն որ գանձային քարտուղար է, առեւտրական նախարար պիտի ըլլայ փոխանակ Պ. Կէրոլտ Պալֆուրի, պաշտօն մը զոր գաղթային նախարարը երբեմն վարած է։ Լուսոներու ալ կան թէ պատերազմական նախարար Պ. Պրոտրիք պիտի յաջողէ Եդմոնտան նախարար Սըր Մ. Հիքս Պիչի։ Ինչպէս յայտնի է, Պ. Պրոտրիք շատ փափաքող է փութով առաջ տանիլ պատերազմական պաշտօնարանին անհրաժեշտ բարենորոգումները. միւս կողմէ սա ալ յայտնի է թէ իր այդ պաշտօնին մէջ խիստ դժուարին եւ յոգնեցուցիչ աշխատութիւն մը ունի։

—Սբեէքպաբոր անգլիական հանդէսը սա յօդուածը կը գրէ «Անգլիոյ ու Ֆրանսայի համաձայնութիւնը» խորագրով։— «Ինչպէս կ'ըլլայ որ չենք կրնար մարսել ֆրանսական ծաղրանկարները։ Անոնք ալ գերմանականներուն չափ են։ Կառավարող Ֆրանսան տարբեր է ծաղրանկարները չենող Ֆրանսայէն։ Մեր ամէնէն մօտ դրացին է. տերութիւն մըն է որ զօրաւոր բանակ մը ունի։ Միակ հակակրանն է Գերմանիոյ ակնկալութիւններուն։ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ միջեւ մտացում մը միակ միջոցն է չէզոքացնելու Գերմանիոյ յաւիտենական քաղաքականութիւնը՝ որ է մնայուն գրգռում մը պահել Անգլիոյ ու Ռուսիոյ միջեւ, որպէս զի Ռուսիա ուրիշ տեղ զբաղելով, արգելք չըլլայ իր զանազան ծրագիրներուն։ Անցեալէն արգելք մը չկայ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ համաձայնութիւն դոյանալուն. օ՛չ Նիու–Ֆաուընտլէնտի եւ օ՛չ ալ Մարոքի մէջ, ուր բան մը միայն կ'ուզենք, այն է թէ Թանճէը կա՛մ Անգլիոյ պատկանի եւ կամ Սպանիոյ. օ՛չ ալ Նոր–Հէպրիտեաններու մէջ, որուն Աւստրալիա կենայ տենչալ, եւ արդէն խաղաղական մէջ իր ունեցած բաղձանքներուն իրագործման արգելք եղողը Գերմանիան է, օ՛չ թէ Ֆրանսան։ Ոչ Ափրիկէի եւ օ՛չ ալ Հնդկաչինոյ մէջ, ուր կը փափաքինք որ Սիամ միշտ անկախ մնայ, բայց հոն հարաւային Չինու պատնէշ ոստիկանները պիտի չըլլանք։ Ուրիշ ի՛նչ բան արգելք կրնայ ըլլալ համաձայնութեան մը։ Ֆրանսական նը–կարագի՞ը։ Այո՛, վասն զի անորոշ է. բայց բարի մարդեր են. կարելի է միշտ վարուիլ Ֆրանսացիներուն հետ. յանախ կործանարար բան մը ընելու պատրաստ կ'երեւան, սակայն չեն ըներ. ժամանակին կը կենան։ Այնպէս կը կարծուի թէ միշտ մեքենայութիւններ լարելու վրայ են։ Աւելիս ծանր սխալ մըն է։ Հնդկաստանի մէջ կատարելապէս ուղղամիտ գործարքներ են մեզի։ Եւրոպայի մէջ դրեթէ միայն Ֆրանսացիները կը մասնակցին մեր վիճակներուն։ Գէպ ի հաճայնիլ անոնց հետ, փոխանակ չարաշնակելու բանակռիւ մը որ բոլորովին ապարդիւն է։»

Ա.ԶԳ.— Երկրորդական Դրաշարի մը պէտք կայ։ Դիմել Աւետեաեանի դրաշարատեղին։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 10 Յուլիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	30	08
Ամէնէն բարձր գին	»	30	13
Ամէնէն վար գին	»	30	04
Բուսէլիի Երկաթուղի զոց.	ֆր.	114	50
Ամէնէն բարձր գին	»	114	75
Ամէնէն վար գին	»	114	25

ԲԱՑՈՒՄ 11 Յուլիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	30	08 1/2
Բուսէլիի Երկաթուղի	ֆր.	114	37
Շիրքէթի Թայրիէ	»	26	75
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քէսէի ժէնէրալ ՕՔՄ.		0	10
Սօս. ՕՔՄ. Շանժ է Վալէօռ		0	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		2	90
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	20
» ժուիսանս		1	35
» պարտաթուղթ		494	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		496	—
Թրանսվալ		140	—
Քրէտի Ֆոնսիէ էժիպսիէն		263	25
Լավրիոմ		72	—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Զրշ.	110	37
» » » չէք	»	110	38
Բարիզ » »	ֆր.	22	71 1/2
» » » չէք	»	22	70
Պէրլին անտոկոս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	ֆիորր.	21	70

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Զրշ.	87	26
Անգլիական ոսկի	»	110	03
Բօլ էմբէրիտ	»	90	—
Ռիալիս	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	05
Մէճիտիէ	»	102	—
Բուպլի Ղրշաղրամ	Օ. Ո.	8	57

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 23 Յուլիս

Անգլիական Քոնսոլիտէ	95	75
Օսմանեան Ռանթ սէռի Բ.	54	25
» » » Դ. բաց.	27	25
» » » Դ. զոց.	27	31
Օսմանեան Պանքա	12	37
Ռուսական 1890	—	—
Հելլենական 5 %	40	—
» Մոնոբոլ	43	—
Պուլկարական 1888	93	25
Էժիպսիէն ունիֆիէ	110	—
Տօմինիալ	106	—
Թրանսվալ	5	56
Այտին երկաթուղի	14	50
Քոխառուութիւն	25	33 3/4

ԲԱՐԻԶ, 23 Յուլիս

Ֆրանս. Ռանթ 3 %	100	37
» » 3 1/2 %	101	72
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Զրշ

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843 ԻՆ

Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 687 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւնները կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զուտակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուիր. — Առատաձեռն պայմաններ, վճարմանց դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Ֆ. ՀԷՌ, ընդհանուր գործակալ, Ինաեէթ խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա, կ. Պոլիս։

579

ԹԻ ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան գրամագլուխը 31 դեկ. 1898ին

162, 924, 140 ֆրանկ

Ցարկած կեանքեր, ապահովագրութիւններ և շահ՝ 31 դեկտմբեր 1898ին

29, 765, 473 ֆրանկ

Ընկերութեան հաստատութեան թուականէն՝ այսինքն 1848է ի վեր, ապահովագրեալներու եղած վճարմունք, կենսատու թոշակ, եւն.

362, 858,507 ֆրանկ

1898 տարուան մէջ ընկերութիւնը 6619 բոլիսներ տուած է որոնք 58,680,000 ֆրանկի գրամագլուխ մը կը ներկայացնեն։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝ Գ. Գ. ԷՖՕՒԷՐՍ ԵՒ ՈՐԴԻ, Պոլիս, Մէյմանճըք փողոց, Ալալէմճի խան։

Միջնորդներուն լաւ վարձատրութիւն պիտի ըլլայ։

Գոս-գործակալութիւն, Ղալաթիա, Մէյմէնէքճի խան։

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ՛ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՕՍՖՈՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս Ֆոսֆորը որ թունկապին է մարդկային կազմուածքին համար, շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և ու անձը որ կորսնցուցած է մարմնոյն ֆոսֆորը, տեւական տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թաշնան, ծունկերը կը կորցնեն ամրապնդ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը թրթռի և դեռ այս կարգի շատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած Ֆոսֆորը կրկին տրեան մէջ մտցնելու և զայն ղօ տցնելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմագէտներէն Գիլեօն Օ Վօ Լէսիթին Գիլեօն անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորուած ոյժը կատարելագործ կը մտցնէ տրեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաշարժութիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարգութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ Վօ Լէսիթին Գիլեօն Ovo-Lécithine Billon առնեն։ Օ վօ լէսիթին Գիլեօնը որ ամէնէն ազդու դեղն է չաքարախտին, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՐՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ԿԱՐԳԸ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ ՝արժեթուղթեր՝ իրենց գինին համեմատութեամբ՝ ամսական 20 ղրշ.էն մինչեւ 100 ղրշ. որոշեալ գումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու և շահուած պարգեւները գանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կուտայ։

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, իրենց մուրհակ մը ՝ը տրուի մեր կողմէ ստորագրուած և դրոշմուած։ Ասկէ զատ արժեթուղթին թիւը ցոյց տուող ուրիշ ծանուցագիր մըն ալ կը տրուի, և գնողը նոյն տեսնէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով, շահածը ամբողջապէս կ'առնէ։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն աղքատն անգամ այս դիւրութեամբ կրնայ արժեթուղթի տէր ըլլալ, և յայտնի է որ ամսական 20 ղրշ.ի վճարումը մեծ զոհողութիւն մը չըլլալով և ամէն մարդու դիւրամատչելի ըլլալով, ամէն հաւատարմութիւն ունի օր մը շահելու, և եթէ երբեք չշահի ալ, իր վճարումներուն շնորհիւ, յաւաջիկային արժեթուղթի տէր պիտի ըլլայ, որ իրեն համար շահուն աղբիւր մըն է։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԷ

Ընդհանուր Հրի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1039	Գօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Բօզարիօ	186
Ալէքթէ	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անմէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարգէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիսօզօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1381	Միքաւոս	3557	Միլկիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինաու.	3720	Միլօ	1057	Սրէքօ	1200
Պօրտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրինս	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօքիօ	3827
Պրֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտանօ	5540	Օռիօ	4100	Թրէտօ	1470
Գէլրօ	1671	Էլտորատօ	1520	Ձիւնօ	1080	Օնեմարիօ	4036	Թորքիտօ	487
Գալիբաս	1337	Էքազօ	1841	Ջէլէս	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէշ	1244	Ֆիտօ	954	Ֆօլքինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Ֆօմինօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Զիբակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Բիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4332	Լէբանոն	2272	Բինալտօ	1663	Տէտտ	1850
Գլիտ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Բօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատտ	4235	Կիրանտօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Բսմէօ	1789		

Տայսօ չոգենաւը, նաւապետ Բիքքրի, ընդհանուր վաճառքով Հրէլէն հոս հասած է։

Թօքիօ չոգենաւը, նաւապետ Ճօնս, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հալ ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻԶՕ

Թիւ 23—24. Գիւշիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

ՊԷՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՈՐԻԱ

ԱՆՆԱՆԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արքայական հրամանագրով արտօնուած 1853 տարի. 26ին կառավարութեան հսկողութեան տակ

Դէպքի Վիքթորիան Դերմանիոյ ամէնէն հզօր Ընկերութիւնն է։

Ապահովագր. դրամ ֆր. 967,321,496

Պահեստի դրամ ֆր. 270,096,743

ՊԷՐԼԻՆ ՎԻԹՈՐԻԱՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանք, օժիտ, տրկած, ցկեանս թոշակ, եւն.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Ֆոսֆորական ապահովագրութիւնի կեանքի կոչու

, ՊԱՆՔԻ ԲԺՇԿԱՆ ԽՈՒՐԻՆ

Դիմելի է ապահովագրել իր կեանքը, կամ ազգ ու որբերու համար օժիտ մը, ապահովական փոքր վճարումներով։—(մեր նոր պայմանները կոնտուար ապահովագրութեան համար)։

Ապահովագրութիւն օգտենալի, երկարաբուղիի, բիւնելի եւն. տրկածներու դէմ, ամբողջ կեանքին համար, շաբաթական փոքր վճարումով մը, սկսեալ Մէկ ՖՐԱՆԿԷ, և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար 52 շաբաթ, այսինքն 52 ֆրանք), այս դէպքով ամբողջ կեանքին համար ապահովագրուած կ'ըլլայ 10,000 ֆր.՝ մահուան պարագային, 15,000 ֆր.՝ տրկածէն առաջ եկած անկարողութեան պարագային, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։

Ընկերութեան Դրամատունը.—ՕՍՄ. ԵԱՅՍ. ՊԱՆՔԻ Ընդհ. Գործակալ,—ԷՄԻԼ ՀՕՖԼ

Ղալաթիա, Օսմ. Պանքային դէմը. Խանէթ Խան, թիւ 7, 8, 9.

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեռլերսպուրգ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորոքտիա 37 Ապահովագրութեանց Տիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓԻԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱՏՔ։

Սրաշխաւորութեան գումար	121,765,333 ֆր.
1898ի հասոյթը	34,775,462 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	164,172,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՐՄԻՒԶ

Ղալաթիա, Քարափին վրայ (հիմնեալ Մախասան)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՈՏՈՐ ՐԷԲԼԻՆ 524

ԼԻԽԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

HUNYADI JANOS

Անմիջական, ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ Տիեզերառնչակ նամբաւ

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ

Պահանջելու է հետեւեալ անունը պարունակող պիտակով օիբեր

ANDREAS SAXLEHNER

Կը ծախուի գլխաւոր գեղավաճառներուն և գեղագործներուն քով։ 387

ՖՐԼՏ. ԼԷՕԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի եւ Արեւելեցի միջեւ բանող օգ.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Վիրգորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմենեան	10500	Էմիրշիրն	3500
Բէլգրիան	10500	Արրժ.ըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալմէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլտմպիան	8000	Անգլիան	2500
Ճորմիան	8000	Անտալուզիան	2500
Պասդոնիան	8000	Ալզաշիրն	2500
Ֆիրմինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինճօ	900
Վալսնիան	3700	Օրորդ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի երթալ ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար իրենց հրահանգը դրկել չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ

ԷՏՎԱՐ ԼԱՆԴԻՆ

Ղալաթիա, քարափին վրայ մաքսատան հին տեղը

600

ԹԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ

Ուրբաթամսօր երկու անգամ կը բանին Լիվրբուլի եւ Արեւելեցի միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	18900	Սիլվանիա	5598
Սաքսոնիա	18900	Քաթալոնիա	4341
Լուբանիա	12950	Վէրլա	3229
Կամբանիա	12950	Բավլա	2945
Սուլթանիա	8845	Թիրիա	2936
Ումբրիա	8128	Միրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սերվիա	7392	Ալէքսօ	2181
Ուրանի	7269	Շէրպուրկ	1614

Շերպուրկ չոգենաւը, նաւապետ Քէրպինէս, ընդհանուր վաճառքով Լիվրբուլէն հոս կը սպասուի օգոստոս 4ին։

Դիմել առ

ՃՈԼԻ և ՍԻԿԷՐ

Joly et Seagor

Մէյմանճըքի խան, թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

COMP RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Դ. 9/22 Օրէսա Ժամը 4ին յետ միջօրէի
Դ. 10/23 Իզմիր, Բիրէ, Ադեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ, հաղորդակցութիւն Ադեքսանդրիան Բոր-Սայիտ, Եաֆա, Պէյրութ, Թարապուլուս-Շամ.
Դ. 10/23 Գուրիազ, Վառնա, Օտեսա ժամը 3ին յետ միջօրէի.
Հ. 11/24 Մէրսինա, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Քաթում ժամը 8ին միջօրէէն առաջ։
Հ. 11/24 Սեւաստոպոլ ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Ուր. 12/25 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Շբ. 13/26 Տարտանել, Միտիլլի, Իզմիր, Փիրէ, Թարապուլուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բոր-Սայիտ, Ադեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօրէ ի։

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՄԱՐԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ Ն. ԲԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար։

Առաջին կարգի 245 ֆրանք. Բ. կարգի 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօք Հանէ էքսթրափէ վրայ։ 516 Լ. ՐԷՖՈՒԼ

ՄՈՍ

ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի, Գլասկոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող օգտենաւք։

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Բամսէգ	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէրիիս	2400
Թէյպրը	3000	Սապրիս	2250
Գեանորուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասբրնի	1500
Մարիոնիս	2500	Կիլէտ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒՐԹԻԼ և ԸՆԿ. Ուրթիլ խան

ՃԷՕՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

194 31, Ճէյմս Սդրիտ Լիվրբուլ։

Աբաստաբեր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

— 3 —

ՆՇԱՆԱԳԻ ՄԸ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

ԱՌ ԻՐ ՄԵԾ ՀԱՅՐԸ

ՆԱՄԱԿ Գ.

Որչափ որ ամենաորդին յարգանք կը ներշնչէ, մամ բաւր չէ՛ որ կուգայ զինքը տեսնողին միտքը. նա կը յիշեցնէ յանէտ բարեբար ու պաշտպան պարիկի մը պատկերը։ Նա զքեզ կը դրաւէ ու կը գերէ անդիմադրելի հրապոյրով մը. անոր ո՛չ մէկ բանը կ'արտայայտէ որ եւ է ճիգ կամ բռնազբօսիկ հանդամանք, եւ ամէն ինչ որ կ'ըսէ ցած ձայնով, քիչ մը յուզուած, միեւնոյն ատեն կը կրէ ա՛յնչափ հրապուրիչ եւ ա՛յնչափ ճշմարիտ գրգիռ մը՝ որ բոլոր իրեն մօտեցողներուն վրայ կը գործէ քաղցր տպաւորութիւն մը, զոր եւ ես կրելու բարեպատեհութիւնն ունեցայ։ Չի խօսիր իր Թոռան վրայ, կը կարծէ անշուշտ թէ իր խօսքերն անկարող պիտի ըլլայն նկարագրել իր զգացածը, բայց չեմ կրնար երեւակայել իր ակնարկին հրաբայքը, երբ իր արտասրաչող աչքերը վայրկեան մը կը սեւեռին անոր վրայ, գորովանքի ու հիացման ամենակատարեալ արտայայտութիւնն է այդ։ Ասկէ աւելի որտառուչ տեսարան չէր կրնար ըլլալ։

Զեմ ծածկեր թէ տիկին Ծէրմէի մասին ախոյեան մը պիտի ունենամ, քանի որ իր Թոռը անոր նկատմամբ խորին ապաստանք մը կը տածէ։ Կրնաս երեւակայել որ այս բանը չափազանց չի նեղեր դիս։ Ցարգանքն ու սէրը երկու այնպիսի զգացումներ են որոնք, առանց իրարու վնասելու, կրնան ապրիլ միեւնոյն յարկին տակ։ Մեր պատուական մեծ մօր համար պիտի կենան երկու սրտեր զինքը սիրող, ամա այլեւայլ։ Այսօր ա՛յնչափ քաջ կը ճանչնամ դայն, որ վստահ եմ թէ պիտի հրճուիս այս տեսիլ։

Թօսքը մեր մէջ, կը խոստովանիմ թէ ասոր նման այնչափ հիանալի ու այնչափ ազնիւ մեծ մայր մը, որ կարիոգին սիրոյ միայն առարկայ պիտի ըլլայ, բարեբաղդութիւն մը աւելի է իմ կեանքիս մէջ. մինչդեռ ճշմարիտ կեսուր մը, իր շարժումներուն ու հերինակութեան կատարեալ ազատութեանը մէջ, գուցէ կրնար առանց մատաղութեան չթողուլ դիս։ Կեսուրներու մասին հանրածանօթ եղող բոլոր կատակերգութիւններուն ալքին մէջ, ճշմարտութիւն մը կայ. իրենց որդին իրենց սրտին մէջ միշտ կը մնայ. որչափ աւելի զորովարիր մայրեր եղած ըլլան, ա՛յնչափ աւելի դժուարին պիտի ըլլայ անոնց համար հրաժարիլ իրենց հիօրեայ կարգ մը իրաւունքներէն, իրենց քաղցր առանձնաշնորհումներէն. կ'ուզեն տարտնով ըլլալ թէ այդ սիրելցեալ որդին երջանիկ է իրենց ընտրանոցին համաձայն, եւ այս բանը զիրենք կը մղէ խառնուելու՝ այն բաներուն որոնք աչքերս իրենց չեն վերաբերիր։ Որպէս զի տան մը կառավարութիւնը միշտ չկորսնցնէ իր ինքնութիւնը, պէտք է որ զերծ ըլլայ ամէն սղրդումէ, ամէն սողոսկումէ, ըսել կ'ուզեմ ամէն օտար միջամտութենէ։

Ուրիշ մոցակից մը՝ զոր պիտի ունենամ դեռ եւ որուն հետ մտադիր եմ նոյնպէս սիրալիր մտերմութեամբ ապրիլ, ուսումն է։ Թէպէտեւ, իմ կարճ խելքովս եւ մանաւանդ քու ինծի ըսածներուդ համաձայն, քու երիտասարդ բարեկամդ արդէն շատ գիտնական է, քեզի պէս կը խորհի թէ միշտ հաղարաւոր բաներ ունի սովրելիք, համակերպելով հանդերձ թէ տակաւին շատ քիչ բան միայն գիտէ։

Կ'ըսէ թէ գիտութիւնը կը նեղանի բարձունքի մը, որուն վեր մարդ կը մագլցի. ո՛րչափ աւելի բարձրանայ, այնչափ աւելի յստակ կը տեսնէ երկիրը, ու երբոր հասնի կատարը, հոն աչքին առջեւ պարզուած կը դտնէ անծայրածիր հորիզոն մը, զոր մարդկային ոյժերուն տրուած չէ չափել։ Այնչափ հմայիչ կերպով խօսած ես ուսումն կոչուած մտաւակարարուած ուրախութիւններուն մասին, որ չեմ կրնար բանաւոր չգտնել ինքզինքս, երբ կը տեսնեմ որ կեանքիս ընկերը կը վայելէ դայն։ Ուրախոյ, աւելի գիտուն ըլլալով, նա աւելի պիտի մեծնայ, եւ կը յուսամ թէ ես ալ քիչ մը պիտի մեծնամ իր հետ։

Օր չանցնիր, սիրելի մեծ հայր, ուր իմ սրտիս խորէն չորոնակալ չըլլամ քեզի, որ բարեբաղդ ներկայութեան ունեցար Պ. Բուռսէլը ինծի ծանօթացնելու։

Գուշակած էիր անշուշտ թէ մենք երկուքս սակեղծուած ենք յատկապէս իրարու հանդիպելո՛ւս համար։ Նախախնամութիւնը սահմանած էր զմեզ իրարու համար։ Այն քաղցր վստահութիւնն ունիմ թէ քու իզձերդ պիտի իրականանան, այո՛, մեծ հայր, ինքզինքս կարող կը զգամ սակեղծելու ընտանեկան այս գոգրիկ վառարանը, որ, ինչպէս չատ լաւ կերպով կ'ըսես, կը բաղադրէ կեանքին ամէնալաւ բանը. այո՛, մեր փափկանկատութիւնները զիրար պիտի հասկնան. այո՛, վստահ եղիր թէ պիտի գոյանայ հոգեկան այն հաղորդակցութիւնը, ա՛յն սերտ կապակցութիւնը, որ թոյլ կաս տայ ապատօրէն փոխանակել ամէն տեսակ մտածումներ եւ ամէն տեսակ զգացումներ։

Երկու ամիսէ ի վեր, ուր Պ. Բօլ գրեթէ ամէն երեկոյ, ինձի դարպաս ընելու պարտաւորեալ ներգեւ, կու գայ սիրալի ընել մեր գոյութիւնը, ահա թէ ինչ դաղափարներ կը գրաւեն իմ ուղեղս. քանամեակ գեռատի աղջկան մը համար այս դաղափարները ո՛չ միայն չատ լուրջ չեն, այլ եւ ա՛յնպիսի բնական կերպով մը կը ներկայանան իմ մտքիս, որ ինձ կը թուին գեղաժպտ ու յոյժ խոստմնալից։ Եթէ խօսակիցս պարահանդէսներու, երեկոյթներու, նորաձեւ որմարութիւններու եւ ազիարնիկ ամէն տեսակ նամբութիւններու վրայ, շատ աւելի քիչ պիտի հետաքրքրուի։ Երբ իրօք իրարու ըսելու բան մը ունենանք, այնպէս կը պատահի որ փոխադարձաբար խօսք մտրալտ տեղ, ինչ որ յանգեն կը պատահի նմանարիական հանդիպումներու մէջ, կը խօսակցինք հանգարտարար, անբռնադատօրէն, առանց որ եւ է յատակոտութեան։ Մենք զմեզ ցոյց կու տանք ա՛յնպէս՝ ինչպէս որ ենք, եւ դուն, պարոխ հեռուէն տեսնել, դուն որ կը հանդնաս չորս ալ, թէ մենք զոն ենք մեր վիճակէն։ Բեղմ տարբեր մեկը կրնար կարծել թէ մեր հաճոյ համախմբումները քիչ մը չափազանց լուրջ են, գուցէ գլխաս տակդն թէ իրաւութիւնն այդպէս չէ բնաւ. մեզմէ ամէն մէկուն ժպիտը շուրթերուն վրայ է եւ ո՛չ ոք այդ մասին յատուկ ճիգ մը կ'ընէ։ Երեկոյեան ժամերը միշտ չափազանց չուտ կը տանին, ո՛չ միայն ինձ հաճոյք պատճառելով, ինչ որ չատ պիտի չզարմացնէ զքեզ, այլ նաեւ իմ սիրելի հօրս ու քու ամենասիրելի աղջկանդ։ Մենք բարովի ժամանակ անով միայն կը մտիթարուինք որ ոչնչանալու կ'աւելցնենք. «ցտեսութիւն»։

Սիրելի մեծ հայր, երբ ամուսնութեան նախերգանքներն այս կերպով կ'անցնին, նո՛ր նշան թանկագին որչափ դիւրին, ամենք մեզի իրարու կը սովրեցնեն թէ որո՛ւ հետ եւ քիչ մըն ալ թէ ինչ կերպով պիտի մտնենք նոր կեանքի մը մէջ։ Հաճկառակ իր պարտաւորիչ վերապահութեան, այս մտերմութիւնը աւելցուած է այնպիսի յոյզերով՝ որ մարդ գրեթէ կը փոթռուի փոփաքել որ ընդ միշտ տեւէ, որովհետեւ տենչանքներու, երազանքներու չրջան է աս, ընտանեկան հոգերու չրջանը չէ դեռ։ կը կարծէի թէ առիթ պիտի ունենամ քեզի պատմելու ա՛յնպիսի դէպքեր, ա՛յնպիսի իրադարձութիւններ, կամ գէթ միջադէպներ, եւ ահա ամէնէն քաղցր միակերպութիւնը կու գայ դանանք փոխարինել։ Եթէ այլ եւս ոչինչ ունիմ քեզ գրելու փա լուութիւնս պիտի նշանակէ թէ երջանկութիւնս կը շարունակուի։

Քու երջանիկ թոռնուդիդ

ՄԱՐԳԱՐԻՏ

(Շարունակելի)